

Paweł Naleźniak

Zapomniana kwatera Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920 na Cmentarzu Janowskim we Lwowie

1. Walki w Małopolsce Wschodniej w latach 1918–1920 i powstanie polskiej kwatery wojskowej

Znajdujące się na polu nr 37 Cmentarza Janowskiego szczątkowe pozostałości polskiej kwatery wojskowej to echo wydarzeń, do jakich doszło we Lwowie i Małopolsce Wschodniej w latach 1918–1920. Zmagania polsko-ukraińskie i wojna z Rosją Radziecką doczekały się dość szerokiej literatury przedmiotu i nie ma potrzeby powtórnego ich opisywania. Ograniczmy się zatem do przypomnienia najważniejszych faktów. Bliski koniec I wojny światowej i postępujący rozpad monarchii austro-węgierskiej obudził nadzieje zarówno Polaków, jak i Ukraińców na stworzenie własnych państw. Wyznaczając przyszłe ich granice, oba narody dążyły do opanowania terenu dawnej Galicji Wschodniej (gdzie liczebnie dominowali Rusini), przy czym szczególnym punktem sporu był Lwów, zamieszkały z kolei w zdecydowanej większości przez ludność polską. Zmagania w tym mieście, trwające od 1 do 22 listopada 1918 r., dzięki wytrwałości „zbiorowego” żołnierza, jakim była ludność cywilna, oraz odsieczy z kraju zakończyły się zwycięstwem Polaków. Zostało ono okupione poważnymi stratami. Do końca listopada zostały zabite lub zmarły z ran 202 osoby¹.

W trakcie wspomnianych walk największe lwowskie cmentarze, Łyczakowski i Janowski, znalazły się w strefie działań operacyjnych armii ukraińskiej,

¹ *Obrona Lwowa. Źródła do dziejów walk o Lwów i Województwa Południowo-Wschodnie 1918–1920*, t. 3, Warszawa 1994, s. 438.

co utrudniało ich wykorzystywanie do celów grzebalnych. Strona polska chowała swoich poległych bezpośrednio na terenie walk lub na zapleczu frontu. Celom takim służyły m.in. miejskie parki: Kościuszki (nazywany też Ogrodem Jezuickim), Kilińskiego (znany jako Stryjski), oraz skwery przylegające do Domu Technika, Szkoły im. Sienkiewicza, Korpusu Kadetów i Politechniki². Pogrzeby urządzano też na oddalonym od centrum wydarzeń Cmentarzu Gródeckim.

Zwycięstwo wywołało entuzjazm ludności polskiej, która pragnęła dać wyraz swej szczególnej wdzięczności dla poległych bohaterów. Już dwa tygodnie po oswobodzeniu Lwowa podjęto decyzję o założeniu nowego cmentarza – panteonu w bezpośrednim sąsiedztwie nekropolii łyczakowskiej. Sukces nie zakończył zmagania – miesiąc później Ukraińcy znów zagrozili miastu. Bezpośrednie niebezpieczeństwo odsunięto od jego wrót dopiero w kwietniu 1919 roku. Niepowodzenie wyprawy kijowskiej Józefa Piłsudskiego i kontrofensywa Armii Czerwonej sprawiły, że w sierpniu 1920 r. Lwów znów znalazł się na linii frontu. W kulminacyjnym momencie jego ludność nie szczędziła starań, by odeprzeć najazd bolszewicki, licznie zasilając Małopolskie Oddziały Armii Ochotniczej. Co szósty żołnierz w jej szeregach pochodził z miasta nad Pełtwią.

Liczba poległych ciągle rosła. Ich ciała zwożono z różnych pól bitewnych na otwarty już Cmentarz Obrońców Lwowa, nazywany też Cmentarzem Orląt. Szanując prawo rodzin do wyboru miejsca pochówku, zezwalano na pogrzeby na innych miejskich nekropoliach: Łyczakowskiej, Janowskiej, Izraelickiej, Kleparowskiej, Kulparkowskiej, Zamarstynowskiej i Zniesieńskiej. Wojenne mogiły wyrosły również na przedmieściach, w Bodnarówce i Lewandówce, w Hołosku Wielkim, Zimnej Wodzie, dalej położonych Busku, Zborowie i Złoczowie. Poległych pod Zadwórzem Abrahamczyków, którzy zamknęli wojskom bolszewickim drogę do Lwowa, uczczono mogiłą – kurhanem.

Gdy nastał czas pokoju, troskę o żołnierskie mogiły uznano za szczególną powinność narodu. Na terenie Małopolski Wschodniej zadanie to spełniała powołana w lipcu 1919 r. Straż Mogił Polskich Bohaterów. Z jej inicjatywy rozpisano konkurs na projekt budowy Cmentarza Obrońców Lwowa. Nie planowano urządzenia odrębnych kwater wojskowych na innych miejskich nekropoliach. Na Cmentarzu Janowskim powstała ona dopiero w 1936 roku. Inicjatywa jej

² Znany artysta lwowski Józef Chmieliński proponował, aby cmentarz istniejący przy Politechnice „na pamiątkę zachować, ogrodzić i wystawić okazały pomnik dłuta, któregoś ze znanych artystów rzeźbiarzy”. Zob. „Pobudka”, 1918, nr 20, s. 3.

utworzenia przypadła innej zasłużonej organizacji – Polskiemu Towarzystwu Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie. Osobne miejsce dla uczestników zmagañ wojennych wydzielono też na nowym kirkucie żydowskim.

Bardzo szybko nekropolia janowska stała się najważniejszym obok Cmentarza Orłąt miejscem spoczynku poległych bohaterów w Małopolsce Wschodniej. Ich ciała składano głównie na terenie pól 37 i 28, częściowo także 38 (skąd ekshumowano je po utworzeniu ukraińskiej kwatery wojskowej). Wiele osób pochowano też w pojedynczych mogiłach lub grobach rodzinnych. W latach 1925–1926, z inicjatywy kierowanej przez Mariana Webera Małopolskiej Straży Obywatelskiej, 155 osób (głównie z pola 28, zob. aneks 1) przeniesiono na Cmentarz Obrońców Lwowa³, gdzie zostały pochowane w dwóch osobnych kwaterach (III i XII). Ekshumacja ta objęła poległych w walkach od 1 listopada 1918 do 30 czerwca 1919, a także zmarłych śmiercią naturalną (do 1924 r. włącznie). Jednak spis z 1926 r. wykazał, że na Cmentarzu Janowskim nadal spoczywa aż 753 uczestników walk⁴.

Liczba ta zmieniała się w miarę upływu lat. Umierali kolejni bohaterowie zmagañ, jednocześnie przeprowadzano następne ekshumacje (aneks 2). Trwały prace weryfikacyjno-badawcze prowadzone przez Związek Obrońców Lwowa i Towarzystwo Badania Historii Obrony Lwowa i Województw Południowo-Wschodnich. Ich celem było ostateczne ustalenie liczby tych, którzy wzięli udział w walkach o miasto w latach 1918–1919.

W 1929 r. na Cmentarzu Janowskim znajdowało się co najmniej 709 żołnierskich mogił, zgrupowanych w kilku miejscach. Ich los zwracał uwagę wspomnianego już komendanta MSO M. Webera, który pisał: „Daremnie atoli wyczekują oni od lat tylu opieki, jakiej zażywają ich koledzy, spoczywający snem wiecznym o miedzę tylko na Cmentarzu Obrońców Lwowa. Pragniemy ochronić szczątki dobrze zasłużonych narodowi synów od zagłady i zapomnienia”⁵.

W 1934 r. staraniem ukraińskiej „Hromady” na znajdującym się nieopodal polu 38 powstała kwatery żołnierzy Ukraińskiej Galicyjskiej Armii i Ukraińskich Strzelców Siczowych (UGA i USS). Decyzja o nadaniu jej charakteru narodo-

³ E. Szczerbańska, *Cmentarz Obrońców Lwowa i działalność Tow[arzystwa] Straży Mogił Polskich Bohaterów*, [w:] *W szesnastą rocznicę*, Lwów 1934, s. 7; Smyczyńska L., *Cmentarz Obrońców Lwowa*, Warszawa 2001, s. 42; L. Białoskórska, *Spis bohaterów pochowanych na Cmentarzu Obrońców Lwowa*, [w:] *W obronie Lwowa i Kresów Wschodnich*, Lwów 1926, s. 182; M. Weber, *Opieka nad grobami bohaterów we Wschodniej Małopolsce*, Lwów 1929, s. 27.

⁴ *W obronie Lwowa...*, dz. cyt., s. 48.

⁵ M. Weber, *Opieka nad grobami...*, dz. cyt., s. 27.

wego pociągnęła za sobą konieczność przeprowadzenia prac ekshumacyjnych. Zdarzało się bowiem, że poległych w walkach Polaków i Ukraińców chowano obok siebie na polach 37 i 38⁶.

Wydarzenie to stało się impulsem, aby uporządkować również polskie mogiły żołnierskie pozostające dotychczas „prawie w zupełnym zaniedbaniu i opuszczeniu, z połamanymi krzyżami betonowymi [...], co budziło zdziwienie i litość”⁷. W 1935 r. Wojewódzki Oddział Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów zdecydował, że na części pola 37 powstanie osobna kwatera dla obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich poległych w latach 1918–1920. Zaprojektowano ją w kształcie regularnego prostokąta z widoczną symetrią względem osi środka i wyraźnie zarysowaną linią dziesięciu rzędów grobów. Zgrupowane na kilku poziomach, miały zostać oddzielone od siebie niskimi murkami oporowymi z czerwonej cegły. Przewidziano przeprowadzenie prac ekshumacyjnych, niwelację terenu, wykonanie betonowego obramienia mogił i umieszczenie żelaznych krzyży z imionami i nazwiskami poległych. W samym centrum planowano wybudowanie monumentalnego pomnika wg projektu Witolda Rawskiego⁸. Zaapelowano do społeczeństwa o wsparcie finansowe. Koszt zamierzonych robót oszacowano na około 20 tysięcy złotych.

Sprawą zainteresował się Urząd Wojewódzki. Mając świadomość, że Towarzystwo dysponuje zbyt szczupłymi funduszami, zaproponował Straży Mogił Polskich Bohaterów przejęcie „opieki” nad tworzącą się kwaterą. Jednakże władze tej, skądinąd bardzo zasłużonej, organizacji odpowiedziały odmownie argumentując, że polem jej działania jest wyłącznie Cmentarz Obrońców Lwowa. Wychodząc z założenia, że wszystkie mogiły wojenne są sobie równe, 7 VIII 1936 r. władze wojewódzkie powierzyły cmentarzyk stałej „opiece” Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie.

Bardzo szybko osiągnął on zamierzony wygląd. W jego osi urządzono wspólną, zbiorową mogiłę dla 27 nieznanych żołnierzy. Ustawiono też w centralnej alei schody wiodące na kolejne poziomy, a przy wejściu symetrycznie dwie płyty kamienne z następującymi napisami:

⁶ W ramach przeprowadzonych prac porządkowych ekshumowano Polaków i przeniesiono obok, na pole 37, które w przyszłości miało stać się głównym miejscem spoczynku bohaterów. Analogicznie uczyniono ze zwłokami Ukraińców, których z pola 37 przeniesiono do powstającej kwatery żołnierzy UGA i USS.

⁷ „Kurjer Lwowski”, 1935, nr 246, s. 10.

⁸ Ze względu na brak pieniędzy zrezygnowano czasowo z jego budowy. Шишка О., *Польски вийскові поховання ў Львові*, „Галицька Брама”, 1998, nr 5/6 (53/54), s. 24.

- po lewej stronie: „Cmentarz Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918, 1919 i 1920 r.”
- po prawej: „Tu spoczywa 608 Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich”.

1 XI 1936 r. odbyło się poświęcenie kwatery. „Gazeta Lwowska” tak pisała o tym wydarzeniu: „Wczoraj na Cmentarzu Janowskim we Lwowie odbyła się wzruszająca uroczystość poświęcenia nowej kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich. Poza grobami Obrońców Lwowa na Cmentarzu Obrońców Lwowa, w ramach Cmentarza Janowskiego 626 grobów bohaterów Obrony Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920 znajdowało się rozrzuconych na Cmentarzu Janowskim. W roku ubiegłym staraniem Tow[arzystwa] Opieki nad Grobami Polskich Bohaterów pod przew[odnictwem] gen[erała] w stanie spocz[ynku] Jędrzejewskiego dokonano ekshumacji zwłok i skupiono je w osobnej kwaterze cmentarza, położonej na wzgórzu. W środku kwatery wznosi się wspólna mogiła 27 nieznanymi żołnierzy, dookoła zaś w wielu rzutach znajdują się pozostałe groby, każdy z krzyżem i nazwiskiem poległego oficera względnie żołnierza.

Wczoraj odbyło się poświęcenie nowej kwatery, która w latach przyszłych otrzyma urzędzenia cementowo-betonowe i kapliczkę. Na uroczystość przybył reprezentant wojewody lwowskiego, nacz[elnik] Szczygieł, wraz z inspektorem grobownictwa Kochańskim, wiceprezydent miasta Irzyk, delegacje wszystkich pułków garnizonu lwowskiego z oddziałami pułkowymi oraz oddziały Zw[iązku] Legionistów, Peowiaków, Sokoła i innych organizacji ze sztandarami, oraz tłumy mieszkańców Lwowa. Po dokonaniu ceremonii poświęcenia przemawiał kapelan Mitzner, poczem przemówienie wygłosił gen[erał] Jędrzejewski. Uroczystość wywarła wzruszenie wśród Lwowian, dla których groby ich dzieci poległych obronie polskości tego kresowego miasta stanowią wieczne sanktuarium i otaczane są wielką czcią”⁹.

⁹ *Uroczystość wieńczenia grobów poległych i zmarłych Obrońców Lwowa*, „Gazeta Lwowska”, 1936, nr 253, s. 2. Wydarzenie zostało opisane także na łamach „Dziennika Polskiego”: „W dniu wczorajszym na Cmentarzu Janowskim odbyła się również wzruszająca uroczystość. Na cmentarzu tym bowiem było 626 grobów Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920. W ubiegłym roku staraniem Towarzystwa Opieki nad Grobami Polskich Bohaterów pod przewod[nictwem] gen[erała] w st[anie] spocz[ynku] Jędrzejewskiego dokonano ekshumacji zwłok i skupiono je w osobnej, ostatniej kwaterze. Położona jest na wzgórzu. W środku kwatery wznosi się wspólna mogiła 27 nieznanymi żołnierzy, dookoła zaś w wielu rzutach znajdują się pozostałe groby, każdy z krzyżem i nazwiskiem poległego oficera względnie żołnierza. Wczoraj odbyło się poświęcenie ostatniej kwatery, która w przyszłych latach otrzyma urzędzenia cementowo-betonowe i kapliczkę. Na uroczystość przybył reprezentant wojewody lwowskiego naczeln[ik] Szczygieł, wiceprezydent miasta Irzyk, delegacje wszystkich pułków garnizonu lwowskiego z oddziałami pułkowymi oraz oddziały Zw[iązku] Legionistów, Peowiaków, Sokoła i innych organizacji ze sztandarami, oraz tłumy mieszkańców Lwowa. Po dokonaniu ceremonii

Wydarzenie to wbrew wszelkim przewidywaniom wywołało dyskusję na temat skuteczności działań Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie i realizującej te same obowiązki statutowe Straży Mogił Polskich Bohaterów. Zarzucając obydwu organizacjom rywalizowanie, dublowanie swoich zadań i przerost społecznictwa, Jakub Salicki pisał: „Punktem kulminacyjnym tegorocznych uroczystości zadusznych było we Lwowie poświęcenie nowourządzonej kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920 na Cmentarzu Janowskim we Lwowie staraniem Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów. Z racji tej właśnie uroczystości odzywają się w szerokich sferach społeczeństwa głosy zdziwienia, z jakich powodów i przyczyn urzędzeniem tej kwatery zajęło się Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie, a nie Straż Mogił Polskich Bohaterów, która, jak sama nazwa wskazuje, ma te same zadania i cele co wspomniane drugie Towarzystwo, a zwłaszcza że Straż Mogił wspomagana znacznymi funduszami gminy Miasta Lwowa, Polonii zagranicznej, Rządu i różnych instytucyj rozporządza znacznymi funduszami, czego dowodem luksusowe wprost, aczkolwiek nietrwałe wyposażenie kwatery Obrońców Lwowa na Cmentarzu Łyczakowskim, która jest jednak wyłącznym i jedynym terenem działalności tego Towarzystwa. [...]. Dla wyjaśnienia winienem dodać, że Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów jest Organizacją powołaną do życia przez Rząd o zasięgu na całe Państwo Polskie z Głównym Zarządem w Warszawie z Oddziałami Wojewódzkimi w siedzibie miast Wojewódzkich i Powiatowymi w siedzibie Starostw, dla opieki i konserwacji grobownictwa wojennego, do czego Państwo nasze, zarówno jak wszystkie inne Państwa, co brały udział w wojnie światowej, zostało Traktatem Wersalskim zobowiązane. Dotyczy to u nas przede wszystkim kurhanów i grobów po bohaterach polskich. W wykonaniu swego zadania więc Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie opiekuje się i konserwuje kwaterę najzasłużniejszych naszych Bohaterów, bo Powstańców roku 1831 i z roku 1863 na Cmentarzu Łyczakowskim, którym Straż Mogił Polskich Bohaterów od czasu swego istnienia nie poświęciła i nie zaświeciła ani jednej świeczki, ani nie naprawiła jednego zwałonego krzyża, nie mówiąc już o wspomnianej kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920 w liczbie 606 mogił¹⁰ na Cmentarzu Janowskim, które przez 17 lat zapomniane

poświęcenia przemawiał ks[ia]dz kapelan Mitzner, po czym przemówienie wygłosił gen. Jędrzejewski. Uroczystość wywołała wzruszenie wśród Lwowian”. Zob. *Wczorajsze uroczystości na Cmentarzu Obrońców Lwowa i Cmentarzu Janowskim* – „Dziennik Polski”, 1936, nr 304, s. 2.

¹⁰ Wspomniany artykuł ukazał się 3 tygodnie po poświęceniu kwatery. Zamieszczona tam informacja o 606 pochowanych jest zapewne błędna, nie wydaje się jednak zupełnie niewiarygodna.

i rozrzucone w rozsypujących się grobach na tym cmentarzu, doczekały się dopiero tego roku, dzięki właśnie staraniom i kosztem Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów, uporządkowanej kwatery i krzyży żelaznych, po raz pierwszy poświęconych na tegorocznej uroczystości dnia 1 listopada.

Wspomniana powyżej dwutorowość jednej i tej samej idei w dwu Organizacjach, a skutkiem tego nieskoordynowanie pracy i brak równomierności podziału i celowej administracji dochodów i wydatków na grobownictwo na terenie całego naszego Województwa sprawiła tę anomalię, że jedna kwatery Obrońców Lwowa pochowanych na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie doczekała się luksusowego urządzenia, bo mauzoleów i katakumb, których koszt pochłonął przeszło pół miliona złotych, gdy inni bohaterowie, również Obrońcy Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918 do 1920, nie mniej zasłużeni, bez względu na datę dnia i miejsca bohaterskiego zgonu na polu chwały, a pochowani na innych cmentarzach czy kurhanach [...] są w zaniedbaniu, a skromne krzyżyki drewniane z biegiem lat pogniły, mogiły zaś zrównane wnet z terenem przy braku funduszu na konserwację pójdą niedługo w zupełne zapomnienie.

Czyż protekcje, których nie możemy się pozbyć za życia, muszą nas ścigać też po śmierci, czyż i majestat bohaterskiej śmierci naszych niezapomnianych Obrońców nie ma dość mocy, by zrównać wszystkich bohaterów pod względem opieki i pietyzmu ze strony Rodaków?”¹¹

Straż Mogił Polskich Bohaterów nie podjęła dyskusji. Autorowi tej wypowiedzi replikowała natomiast mało przekonująco jej członkini – Emilia Szczerbańska. Zarzucaj ac Salickiemu nieznaną spraw, które osądzał, pisała: „I wreszcie ostatni zarzut – kwatery Obrońców Kresów Wschodnich na Cmentarzu Janowskim. A więc, że Straż Mogił nigdy nie interesowała się tymi mogiłami, że choć tam także spoczywają Obrońcy Lwowa, nie mają oni katakumb i mauzoleów. I na końcu insynuacja, że tu rozstrzyga jakaś «protekcja», niedopuszczalna w obliczu majestatu śmierci”.

„W rzeczywistości – jak podkreślono wyżej – Straż Mogił świadomie i celowo skoncentrowała swe wysiłki około Cmentarza Obrońców Lwowa, ściągając ich nierzadko z dalekich pobojowisk. Na Cmentarzu Janowskim istotnie spoczywa pewna liczba Obrońców Lwowa, zresztą nieznaczną. Mają być oni ekshumowani i przeniesieni na Cmentarz Obrońców Lwowa natychmiast po zakończeniu prac weryfikacyjnych, prowadzonych przez Biuro Badania Historii Obrony Lwo-

¹¹ J. Salicki, *Bolesna dwutorowość w akcji opieki nad grobami Bohaterów*, „Dziennik Polski”, 1936, nr 322, s. 10.

wa i Związek Obrońców Lwowa. O wzięcie w opiekę tych mogił nie zwracał się do Straży ani Urząd Wojewódzki, ani P[olskie] T[towarzystwo] O[pieki] n[ad] G[robami] B[ohaterów], tym bardziej, że i na samym Cmentarzu Obrońców Lwowa nie wszystkie mogiły są uporządkowane i dopiero w tym roku przystąpiono do opracowania projektów na poszczególne pomniczki. Jeżeli zaś na Cmentarzu Janowskim stan był tak rozpaczliwy, że pogniły krzyże i mogiły zrównane zostały z terenem, w pierwszym rzędzie należałoby zapytać P[olskie] T[towarzystwo] O[pieki] n[ad] G[robami] B[ohaterów] dlaczego dopiero po 17 latach istnienia zrobiło to odkrycie¹².

Powyższa wymiana poglądów potwierdzała tylko „upośledzenie” bohaterów spoczywających na Cmentarzu Janowskim w stosunku do ich kolegów z nekropolii Orłąt. Jednak otwarcie cmentarzyka przywróciło te groby ludzkiej pamięci. Odtąd w Dzień Zaduszny zwyczajowo odprawiano tu msze święte, a w Święto Niepodległości i rocznicę obrony Lwowa obchodzono uroczystości, połączone ze składaniem wieńców przez przedstawicieli administracji i wojska. Towarzystwo osiągnęło niewątpliwy sukces i nie zamierzało na tym poprzestać. 22 IX 1937 r. uzyskało zatwierdzenie napisu na płycie pokrywającej zbiorową mogiłę nieznanych żołnierzy. Jego brzmienie było następujące: „27 nieznanym bohaterów, którzy życie swe oddali w walkach o Lwów i Kresy Wschodnie w latach 1918, 1919 i 1920”. Litery miały być odkute w kamieniu lub nakładane z brązu, podobnie jak projektowany powyżej krzyż łaciński (zob. aneks 7).

W tym samym czasie pomiędzy oboma organizacjami wynikł jeszcze jeden spór. Na prawej płycie informacyjnej (przy wejściu) znalazł się niezatwierdzony w projekcie napis „Cmentarz Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918, 1919, 1920”. 22 XI 1937 r. prezes Straży Mogił Polskich Bohaterów Wanda Mazanowska pisała w tej sprawie do władz wojewódzkich: „[...] Pozwalamy sobie jak najuprzejmiej zauważyć, że [...] na wspomnianej kwaterze położony jest duży kamień z napisem «Cmentarz Obrońców Lwowa», że zatem ten napis nie jest tam odpowiedni [...]. Na tutejszym terenie znajduje się tylko jeden Cmentarz Obrońców Lwowa na Łyczakowie, dlatego też uważamy, że pozostawienie takiego napisu na Cmentarzu Janowskim będzie wprowadzało zwiedzających w błąd, a przy zbiorce na cele kwatery Obrońców Lwowa na Cmentarzu Janowskim przez Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami

¹² E. Szczerbańska, *W imię prawdy o akcji opieki nad grobami Bohaterów*, „Dziennik Polski”, 1936, nr 325, s. 6.

Bohaterów nazwa «Cmentarz Obrońców Lwowa» również będzie ofiarodawców dezorientować¹³.

Początkowo Urząd Wojewódzki nie powziął w tej sprawie żadnych kroków. Wskazują na to dwa kolejne pisma Straży Mogił Polskich Bohaterów z 18 I 1938 r., skierowane imiennie do naczelników: Wydziału Społeczno-Politycznego Zdzisława Charewicza i Oddziału Komunikacyjno-Budowlanego Bronisława Welczera. Na interwencję tego ostatniego prezes Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie gen. Władysław Jędrzejewski zobowiązał się 8 kwietnia 1938 r. do zmiany spornego napisu na „Kwatera Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918, 1919 i 1920 r.”. Mimo to po upływie miesiąca sprawa nadal nie była załatwiona. Władze wojewódzkie wystosowały na ręce Towarzystwa kolejne pismo, prosząc o dokonanie zmian do 30 maja 1938 roku. Tym razem interwencja okazała się skuteczna.

Wydawało się, że problem został rozstrzygnięty. Tymczasem 5 sierpnia Urząd Wojewódzki, zgodnie z decyzją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, polecił w ciągu trzech tygodni zmienić napisy („Kwatera Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918, 1919 i 1920, Tu spoczywa 608 Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich”) na: „Żołnierzom polskim z lat 1918, 1919 i 1920, Tu spoczywa 608 Obrońców Ojczyzny”, argumentując, że nie zostało bezspornie ustalone, iż osoby tam pochowane zginęły podczas walk w obronie miasta¹⁴. W odpowiedzi Towarzystwo zwróciło się do wojewody lwowskiego Alfreda Biłyka z prośbą o wstrzymanie decyzji. Odpierając zarzut, wskazywało na koszty wykonania zarządzenia, jak i na *casus* Cmentarza Obrońców Lwowa, gdzie także część pochowanych nie miała nic wspólnego z działaniami wojennymi w listopadzie 1918 roku.

Sprawą z ramienia wojewody jeszcze raz zajął się B. Welczer. Zapoznawszy się z ewidencją osób pochowanych na terenie kwatery, skierował wniosek do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych popierający prośbę Towarzystwa. 22 XI 1938 r. Ministerstwo jeszcze raz zatwierdziło napisy we wcześniej uzgodnionej wersji.

Tymczasem trwały przygotowania do dalszych prac mających na celu urządzenie kwatery. 20 lutego 1938 r. w Komendzie Miasta Lwowa odbyło się po-

¹³ Переписка с Министерством Внутренних Дел и Польским Товариством по Опекe над Военными Кладовищами во Львове о приведени в порядок Яновского военного кладовища во Львове 1937–1939, фонд 1, opis 30, sprawa 3724.

¹⁴ Faktycznie wśród żołnierzy pochowanych w kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich na Cmentarzu Janowskim było co najmniej 11 takich, którzy zmarli w czasie listopadowej obrony miasta, i znaczna grupa tych, którzy polegli na jego przedmieściach.

siedzenie, poświęcone kwestii uporządkowania i utrzymania mogił wojennych na nekropolii janowskiej. Wzięli w nim udział:

- podpułkownik Jan Chodzko-Zajko – komendant miasta Lwowa,
- ksiądz Antoni Matejkiewicz – dziekan katolicki Dowództwa Okręgu Korpusu VI,
- ksiądz Albin Mydlarz – proboszcz parafii wojskowej,
- generał dywizji w stanie spoczynku Władysław Jędrzejewski – prezes Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów,
- Zygmunt Kochański – delegat Referatu Grobownictwa Wojennego w Urzędzie Wojewódzkim,
- dr Fryderyk Hassman – delegat Zarządu Miejskiego.

Zebrani udali się na Cmentarz Janowski, aby na miejscu ocenić stan rzeczy. W czasie wizji lokalnej przeznaczono górną część pola 37 do grzebania osób wojskowych, podoficerów i ich rodzin. Nie zajęto stanowiska wobec wniosku prezesa Jędrzejewicza, aby odbywało się to bezpłatnie. Odrzucono też sugestię ks. dziekana Matejkiewicza o odgrodzenie cmentarzyka drewnianym parkanem. Jednocześnie zadeklarowano, że dolna część pola (w kierunku kwatery ukraińskiej), gdzie jeszcze składowano materiały budowlane, również zostanie wykorzystana do pochówku osób wojskowych.

W wyniku starań Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych udzieliło subwencji na dalszą rozbudowę cmentarzyka wojskowego. 24 marca 1938 r. prezes Jędrzejewicz skierował do Referatu Grobownictwa Wojennego przy Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie podziękowanie za poparcie w tej sprawie. Jednocześnie poinformował o zakresie projektowanych prac, które miały objąć: ustawienie płyty z napisem na wspólnym grobie 27 nieznanych żołnierzy, przeprowadzenie nakrycia środkowych murów oporowych płytami trembowelskimi, obramowanie wszystkich mogił betonem oraz zadrzewienie górnej części kwatery (proponowano iwy płaczące lub brzozy). Wykonanie tablicy nagrobkowej powierzono firmie kamieniarsko-rzeźbiarskiej inż. Kazimierza Periera. Termin realizacji zamówienia wyznaczono na koniec maja 1938 roku. Płyta miała kosztować 1015 zł¹⁵.

W tym samym roku „obudowano blokami betonowymi 36 pól mogiłnych, ustawiono z bazaltowych płyt pomnik 27 nieznanym żołnierzom, obrońcom

¹⁵ Проект строительства памятника на могилах польских солдат на Яновском кладовище во Львове, фонд 1, opis 30, sprawa 3791.

Lwowa, oraz odrzewiono górny stok cmentarzyka wierzbami i polakierowano ponownie wszystkie żelazne krzyże¹⁶. Poczyniono też starania o wzniesienie pomnika w centralnej osi kwatery. Rozpisano konkurs, w którym wzięli udział studenci uczelni politechnicznych ze Lwowa, Warszawy i Gdańska. Terminowo wpłynęło dziewięć prac. Dodatkowo jedną przyjęto poza konkursem. 4 lipca 1938 r. ogłoszono wynik. Komisja w składzie:

- przewodniczący: prof. inż. Witold Minkiewicz,
- członkowie: prof. inż. Jan Bagiński, dr inż. Adam Mściwujewski, Zygmunt Podgórski – delegat Związku Studentów Architektury, gen. dyw. Władysław Jędrzejewski, inż. Paweł Morawiński-Prachtel i inż. arch. Kowalski – delegaci Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie

za najlepszy uznała projekt nr 8, któremu przyznano pierwszą nagrodę. Przedstawiał on na podstawie ołtarza krzyż wpisany w półkolistą ścianę. Autorami pomysłu byli Stanisław Kaller (przewodniczący Związku Studentów Architektury Politechniki Lwowskiej) i Tadeusz Wrzecionek (rzeźbiarz). Drugą nagrodę otrzymał projekt nr 3 Tadeusza Błażejowskiego i Ludwika Pisarka, trzecią nr 4 Mariana Łabużka i Tadeusza Kirschnera.

31 października 1938 r. Wydział Techniczny Zarządu Miejskiego przesłał do Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie trzy egzemplarze planów oraz prośbę Towarzystwa o pozwolenie na budowę pomnika – ołtarza polowego. Zwrócono się również o przesłanie ich do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego celem zatwierdzenia. Wydając 10 listopada 1938 r. pozytywną decyzję, Urząd Wojewódzki zaznaczył, że w projekcie nie wolno dokonywać żadnych zmian ani uzupełnień. Pomnik miał być wzniesiony z funduszy prywatnych. Nadzór nad realizacją projektu powierzono inż. Stefanowi Miczyńskiemu.

Budowę pomnika ukończono w lipcu 1939 r., tuż przed samym wybuchem wojny. Prawdopodobnie miał być poświęcony w czasie listopadowych uroczystości, czemu jednak przeszkodziły dalsze wydarzenia. Przedstawiał wysoki na siedem metrów krzyż łaćniński, z czarnego granitu szwedzkiego na tle ściany z piaskowca. W jego dolnej części umieszczono przypory tworzące rodzaj ołtarza na składanie kwiatów i wieńców, od frontu przykrywając je płytami z czarnego piaskowca. Teren dookoła wyłożono kamieniem. W murze za pomnikiem umieszczono tablicę pamiątkową następującej treści: „Bohaterskim żołnierzom ze wszystkich dzielnic Polski, którzy polegli lub zmarli z ran w obronie Lwowa i Kresów Wschodnich

¹⁶ „Kurier Warszawski”, 1939, nr 92, s. 22.

w latach 1918–1920, wzniosło ten pomnik chwały Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów w lipcu 1939 roku”. To ona mimo burz dziejowych, jakich miał wkrótce doznać Lwów, dotrwała bez uszczerbku aż do naszych czasów.

2. Wykaz osób pochowanych w Kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920

Zanim doszło do utworzenia polskiej kwatery wojskowej, liczba pochowanych na polu 37 ulegała ciągłym zmianom. W latach 1918–1920 grzebano tam poległych na froncie Polaków i Ukraińców, cywilne ofiary zmagających, również pojedynczych żołnierzy włoskich, austriackich czy też rosyjskich. W pierwszych latach powojennych zwożono tutaj ciała osób ekshumowanych z różnych pól bitewnych Małopolski Wschodniej. Do grupy tej dołączyli również ci bohaterowie walk, którzy w tym czasie zmarli śmiercią naturalną we Lwowie.

Prawdopodobnie na początku lat dwudziestych spoczywało tutaj około 680 osób. Liczba ta na skutek ekshumacji nieustannie malała. Jak już wspomniano, ważnym impulsem do uporządkowania pola 37 stało się utworzenie w jego sąsiedztwie ukraińskiej kwatery wojskowej. 1 XI 1936 r., kiedy poświęcono cmentarzyk, miało być na nim pochowanych 626 osób¹⁷. Z kolei wg danych z 1 X 1937 r. było tam już 610 osób w 576 mogiłach¹⁸. Statystycznie wyglądało to tak:

Tabela 1. Ogólna statystyka osób pochowanych w kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich wg stanu na 1 X 1937 r.

Okres	Liczba osób	Liczba mogił
Polegli i zmarli 1–22 XI 1918	14	5
Polegli i zmarli 23 XI 1918 – 15 VII 1919	64	64
Polegli i zmarli 16 VII 1919 – 31 XII 1920	420	420
Zmarli 1 I 1921 – 1 X 1937	1	1
Pochowani w tzw. mogiłach wojennych 1 XI 1918 – 31 XII 1920	111	86
Ogółem	610	576

¹⁷ *Ostatnia kwatera 626-ciu*, „Dziennik Polski”, 1936, nr 304, s. 2, *Uroczystość wieńczenia...*, art. cyt., „Gazeta Lwowska”, 1936, nr 253, s. 2.

¹⁸ Списки военных могил на кладовищах Львова, dz. cyt., fond 1, opis 30, sprawa 4449.

W drugiej połowie 1938 r. w kwaterze spoczywało 608 osób. Informację tę potwierdzają dwa źródła:

1. pismo Bronisława Welczera do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie z 19 sierpnia 1938 r.¹⁹.

2. udokumentowany fotograficznie napis informacyjny na jednej z płyt przy wejściu do kwatery.

Statystycznie rzecz przedstawiała się następująco:

Tabela 2. Ogólna statystyka osób pochowanych w kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich w drugiej połowie 1938 roku

Okres	Liczba osób
Polegli i zmarli z ran w 1918 r.	11
Polegli i zmarli z ran w 1919 r.	55
Polegli i zmarli z ran w 1920 r.	514
Zmarli w 1921 r.	1
Nieznani żołnierze zmarli w latach 1918–1920	27
Razem	608

Wiele wskazuje na to, że była to liczba ostateczna. Ze względu na trwałe urządzenie kwatery nie przewidywano już żadnych prac ekshumacyjnych i przenoszenia zwłok na Cmentarz Obrońców Lwowa ani też dodatkowych pochówków. Założony „wojenny” charakter cmentarzyka sprawił, że spoczęli na nim tylko ci uczestnicy walk o przynależność Kresów Wschodnich do Polski, którzy polegli i zmarli z ran w latach 1918–1921.

Problemem jest ustalenie listy pochowanych. Zachowane w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (DALO) dwa spisy są zbyt ogólne – obejmują wszystkich wojskowych spoczywających na Cmentarzu Janowskim. Na ich podstawie nie można jednoznacznie zweryfikować wielu osób, ustalić miejsca ich pochówku, a w samej kwaterze liczby grobów w poszczególnych rzędach. Dodatkowa trudność wynika stąd, że nie udało się odnaleźć protokołów ekshumacyjnych. Jako owoc żmudnej pracy autora powstało zestawienie, które zostanie zaprezentowane poniżej. Może ono jednak zawierać błędy i należy je potraktować jako wstęp do dalszych studiów. Być może przyszłemu badaczowi uda się zdobyć dokładniejsze dane.

¹⁹ Переписка с Министерством Внутренних Дел..., фонд 1, opis 30, sprawa 3724.

Kwatera nie była jedynym miejscem spoczynku bohaterów na Cmentarzu Janowskim. W „cywilnej” części było niegdyś pochowanych około 150 osób. Również i te groby niszczone barbarzyńsko po II wojnie światowej, tak że do naszych czasów zachowało się ich zaledwie kilkanaście (zob. aneks 3). Na terenie nekropolii pochowano także kilkudziesięciu cywilów – ofiary wojen i chorób. Warto zauważyć, że do 1943 r. (kiedy zostały zniszczone przez hitlerowców) mogiły uczestników walk o polski Lwów znajdowały się także na przylegającym do Cmentarza Janowskiego nowym kirkucie żydowskim.

3. Wykaz osób pochowanych w Kwaterze Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920

Aleksiejuk Antoni (1901–1920) – szeregowy 53. pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 3 IV 1920 roku, nr grobu 773.

Antosiak Wojciech (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 16 VIII 1920 roku, nr grobu 1068.

Augustyniak (Augustynów) Maciej (–1920) – żołnierz 19 pułku piechoty 6 kompanii, zmarł 16 IX 1920 roku, nr grobu 767.

Augustynowicz Józef (–1919) – szeregowy, zmarł 5 VIII 1919 roku, nr grobu 1279.

Badura Jan (–1920) – szeregowy 12 pułku piechoty 4 batalionu, zmarł 10 IX 1920 roku, nr grobu 1130.

Babiński Mieczysław (–1920) – szeregowy 1 pułku kolejowego, zmarł 26 X 1920 roku, nr grobu 1200.

Bagiński Stanisław (–1920) – szeregowy 48 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 29 III 1920 roku, nr grobu 854.

Bandrowski Michał (–1920) – szeregowy 6 batalionu saperów, zmarł 16 I 1920 roku, nr grobu 1316.

Barański Stanisław (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 17 III 1920 roku, nr grobu 941.

Barlik Wojciech (–1920) – szeregowy, zmarł 8 VIII 1920 roku, nr grobu 1059.

Bartmann Michał (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 4 kompanii, zmarł 17 VIII 1920 roku, nr grobu 1075.

Bartnik Franciszek (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 870.

Bartosiewicz Karol (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców kresowych 6 kompanii, zmarł 7 VIII 1920 roku, nr grobu 1057.

Baryk Andrzej (–1920) – szeregowy 3 pułku piechoty 4 kompanii, zmarł 18 VIII 1920 roku, nr grobu 1074.

Bereza Michał (1899–1920) – urodzony w Glinisku (pow. Żółkiew), żołnierz 40 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 11 I 1920 roku, nr grobu 817.

Berkel Franz (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców lwowskich 1 batalionu, zmarł 25 VIII 1920 roku, nr grobu 1090.

Berkowski (Borkowski) Wacław (–1920) – szeregowy w dowództwie 6 Armii (9 pluton taborów), zmarł 25 VIII 1920 roku, nr grobu 1096.

Bielecki Jan (–1920) – szeregowy (sztab artylerii konnej nr 3), zmarł 5 VIII 1920 roku, nr grobu 1056.

Bielik Antoni – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1235.

Bierzecki Józef (1899–1920) – urodzony w Dolinie, kapral, zmarł 18 I 1920 roku, nr grobu 822.

Biliński Henryk (–1920) – starszy szeregowy referatu Dowództwa Okręgu Generalnego Kołomyja, zmarł 20 I 1920 roku, l. 23, nr grobu 830.

Biliński Jan (–1920) – szeregowy 16 pułku piechoty 10 kompanii, zmarł 24 IX 1920 roku, nr grobu 1148.

Bocian Bolesław (1899–1920) – urodzony w okolicach Konina, sanitariusz kompanii sanitarnej szpitala okręgowego, zmarł 14 I 1920 roku, nr grobu 793.

Bochenek Mieczysław (1901–1920) – urodzony w Będzinie, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 3 III 1920 roku, nr grobu 910.

Bochenek Zygmunt (1900–1920) – urodzony w Będzinie, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 15 II 1920 roku, nr grobu 879.

Bojko (Bożko) Julian – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1218.

Boguszewski Józef (–1920) – szeregowy, zmarł 14 VIII 1920 roku, nr grobu 1016.

Borek Szczepan (–1920) – szeregowy 46 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 29 XII 1920 roku, nr grobu 1249.

Borowski Filip (–1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii polowej 4 batalionu, zmarł 12 IX 1920 roku, nr grobu 1131.

Borzęcki (Borzemski) Szczepan (1900–1920) – urodzony w Pińczowie, szeregowy 54 pułku piechoty 4 batalionu, zmarł 10 IV 1920 roku.

Bosiacki Walenty (1897–1920) – urodzony w Mogilnie, szeregowy kompanii sanitarnej szpitala okręgowego, zmarł 9 I 1920 roku, nr grobu 794.

Bożek Franciszek (1901–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 3 III (20 II?) 1920 roku, nr grobu 895.

Bożek Jan (1902–1920) – szeregowy 6 batalionu zapasowego, zmarł 6 X 1920 roku, nr grobu 1171.

Brandys Jan (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 7 III 1920 roku, nr grobu 944.

Brydniak (Brydник) Józef (1899–1920) – szeregowy 20 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 18 VIII 1920 roku, nr grobu 1079.

Brzeski Stanisław (–1920) – szeregowy, zmarł 7 IX 1920 roku, nr grobu 1126.

Bulwarski Władysław (1896–1920) – szeregowy 19 pułku piechoty 5 kompanii, zmarł 12 (13?) IX 1920 roku, nr grobu 1135.

Busz Andrzej (1900–1920) – urodzony na ziemi rzeszowskiej, artylerzysta 12 pułku artylerii polowej, zmarł 28 IV 1920 roku, nr grobu 988.

Busz Józef (1898–1920) – urodzony w Tarnowie, kapral, zmarł 15 IV 1920 roku, nr grobu 979.

Całek Władysław (–1920) – szeregowy, zmarł 3 III 1920 roku, nr grobu 947.

Chraćhol Wawrzyniec (1888–1920) – urodzony w Rudkach, szeregowy 12 pułku artylerii polowej batalionu zapasowego, zmarł 9 IX 1920 roku, nr grobu 1129.

Chwalczuk Jan – artylerzysta, innych danych nie ustalono, nr grobu 1203.

Chycner (Chyniec) Józef (–1920) – szeregowy 49 pułku piechoty 18 (12?) kompanii (szpital dla koni we Lwowie), zmarł 15 XII 1920 roku, nr grobu 1007.

Cieplý Emil – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1255.

Ciechanowski Karol (1900–1920) – artylerzysta 8 pułku artylerii ciężkiej 1 baterii, zmarł 17 X 1920 roku, nr grobu 1189.

Cichocki Stanisław (1898–1920) – szeregowy w szpitalu dla koni nr 10, zmarł 2 I 1920 roku, nr grobu 775.

Cichy Stanisław (1898–1920) – urodzony w Kaliszu, szeregowy, dowódca plutonu, zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 1024.

Cieśla Władysław (1902–1920) – urodzony w Przeworsku, artylerzysta 5 pułku artylerii polowej 9 batalionu, zmarł 6 IX 1920 roku, nr grobu 1119.

Ciura Karol (1901–1920) – urodzony w Wadowicach, szeregowy 51 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 6 XII 1920 roku, nr grobu 1253.

Cwejuk Stanisław (–1920) – kapral żandarmerii Dowództwa Okręgu Generalnego Lwów, zmarł 21 II 1920 roku, l. 20, nr 917.

Czajkowski Jan (1901–1920) szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 26 IV 1920 roku, nr grobu 985.

Czopek Ignac (1900–1920) – urodzony w Krakowie, szeregowy 19 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 28 (8?) II 1920 roku, nr grobu 908.

Czorny Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1267.

Dalecki (Dalecki) Franciszek (1896–1920) – urodzony w Wieluniu, szeregowy 4 pułku strzelców konnych, zmarł 22 (25?) VIII 1920 roku, nr grobu 1081.

Daniłowski Stanisław (1901–1920) – artylerzysta dywizji szkolnej 2 batalionu, zmarł 25 X 1920 roku, nr grobu 1187.

Dennenfeld Piotr (1891–1918) – urodzony w Husiatynie, sierżant, dowódca dworca kolejowego, zmarł 20 XII 1918 roku, nr grobu 946.

Diduszko Jan (1900–1920) – urodzony w Gródku Jagiellońskim, szeregowy 6 batalionu wartowniczego, zmarł 13 XII 1920 roku, nr grobu 1269.

Dołęga Antoni (1899–1920) – urodzony w Żółkwi, szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 835.

Dominowski Stanisław (1893–1919) – pochodził z Grójka, syn Łukasza, rolnik, szeregowy 8 pułku piechoty 11 kompanii, ranny, zmarł 15 III 1919 roku w szpitalu na Politechnice, nr grobu 855.

Drąg Antoni – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1251.

Drąg Stanisław (1897–1920) – urodzony w Borzęcinie, szeregowy 3 batalionu etapowego, zmarł 27 XII 1920 roku.

Drejer Jan (1896–1920) – urodzony w Płocku, szeregowy 40 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 6 VIII 1920 roku, nr grobu 1055.

Drobiszewski Piotr (1901–1920) – szeregowy w oddziale samochodowym Dowództwa Okręgu Generalnego nr 1, zmarł 12 VI 1920 roku, nr grobu 1008.

Drozd Józef (–1920) – urodzony w Koninie, szeregowy 6 batalionu zapasowego wartowniczego 1 kompanii, zmarł 2 IV 1920 roku, nr grobu 928.

Drygała Stefan (1898–1920) – urodzony w Sosnowcu, szeregowy 40 pułku piechoty, zmarł 24 IX 1920 roku, nr grobu 1151.

Dutkiewicz Józef (1899–1919) – urodzony w Sochaczewie, szeregowy 30 pułku piechoty 6 kompanii, zmarł 7 III 1919 roku, nr grobu 838.

Duzik Wojciech (–1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii ciężkiej, zmarł 26 II 1920 roku, nr grobu 864.

Dygas Piotr (1900–1920) – urodzony w Ostrołęce, szeregowy 2 batalionu 9 (4?) kompanii, zmarł 25 VIII 1920 roku, nr grobu 1093.

Dymitruk Wiktor (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, l. 19, nr grobu 975.

Dziadak Władysław (1896–1920) – urodzony w Pułtusku, szeregowy stacji zbiorczej rannych, zmarł 18 VIII 1920 roku, nr grobu 1078.

Dziedzic Józef (1899–1920) – urodzony w Warszawie, ułan 5 pułku ułanów 1 plutonu, zmarł 8 X 1920 roku, nr grobu 1161.

Dziedzic Stanisław (1898–1920) – urodzony w Pilźnie, szeregowiec 6 pułku artylerii polowej 8 batalionu, zmarł 25 VIII 1920 roku, nr grobu 1086.

Dziekański Stanisław (1898–1919) – urodzony w Lublinie, starszy żołnierz 6 pułku piechoty, zmarł 22 II 1919 roku w szpitalu na Politechnice, nr grobu 1018.

Eck Michał (1899–1920) – szeregowy 9 (3?) lwowskiego batalionu etapowego, zmarł 20 IX 1920 roku, nr grobu 1142.

Elias Józef (1897–1920) – urodzony we Włoszczowej, kapral 40 pułku piechoty kompanii sztabowej, zmarł 21 X 1920 roku, nr grobu 1165.

Fabot Rudolf – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1268.

Fajkowski Andrzej (–1919) – syn Józefa, rodem z Warszawy, szeregowy 8 pułku piechoty 10 kompanii. Ciężko ranny, zmarł 19 III (IV?) 1919 roku w szpitalu na Politechnice, l. 17.

Faliński Władysław (1900–1919) – szeregowy 8 pułku piechoty 12 kompanii, zmarł 11 VI 1919 roku, nr grobu 1216.

Fedak Marian (1901–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty (szkoła podoficerska), zmarł 17 IV 1920 roku, nr grobu 1125.

Feduszyńska Aniela (–1920) – urodzona w Złoczowie, sanitariuszka, zmarła 8 I 1920 roku, l. 23, nr grobu 799.

Feliniak Stanisław (1900–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców 2 kompanii, zmarł 21 II 1920 roku, nr grobu 867.

Frączkiewicz (Fraczkiewicz) Franciszek (–1919) – syn Stanisława, szeregowy 8 pułku piechoty 2 kompanii karabinów maszynowych, 20 III 1919 roku został przywieziony martwy z pola walki pod Domażyrem, nr grobu 723.

Frelak Jan (–1920) – szeregowy, zmarł 17 IV 1920 roku, nr grobu 970.

Frydel Zygmunt (1898–1919) – rodem z Krakowa, syn Marka i Marii z Niepielskich, robotnik, szeregowy 12 pułku piechoty 2 kompanii, ciężko ranny, 18 (12) III 1919 roku zmarł w szpitalu na Politechnice, l. 20, nr grobu 728.

Gabriel Adam (1901–1920) – urodzony w okolicach Jasła, szeregowy 52 pułku piechoty, zmarł 2 XI 1920 roku, nr grobu 1110.

Galica Jan (–1920) – urodzony w Nowym Targu, pracownik sądu wojskowego, zmarł 18 I 1920 roku, l. 36, nr grobu 826.

Galiński Idzi (1900–1920) – urodzony w Wieluniu, szeregowy 40 pułku piechoty, zmarł 21 IX 1920 roku, nr grobu 1139.

Galwer Karol (1899–1920) – szeregowy 4 (6?) batalionu wartowniczego zapasowego, zmarł 24 III 1920 roku, nr grobu 960.

Galek Władysław (1900–1920) – urodzony w Iłzie (pow. Radom), szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 3 III 1920 roku, nr grobu 944.

Garliński Józef (–1920) – artylerzysta, zmarł 19 IX 1920 roku, nr grobu 1145.

Gawolski (Jewolski) Władysław (–1920) – szeregowy, zmarł 24 VII 1920 roku, nr grobu 1045 (730?).

Gerdeb Józef – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1194.

German Józef (1888–1919) – szeregowy 1 pułku strzelców kresowych (lwowskich?) 3 (9?) kompanii, wskutek postrzału pod Skniłowem zmarł 11 (15?) I 1919 roku, w szpitalu na Politechnice, nr grobu 750²⁰.

Gil Jan – artylerzysta 3 pułku artylerii, l. 21, nr grobu 1043 (729?).

Gil Piotr (1895–1920) – urodzony w Zamościu, artylerzysta 5 pułku artylerii polowej 1 batalionu, zmarł 4 IX 1920 roku, nr grobu 1123.

Glazer Stanisław (1887–1919) – urodzony 6 XI 1887 roku w Niżborgu Nowym (pow. Kopyczyńce), syn Tomasza i Heleny z Bełchów, ślusarz, plutonowy, brał udział w walkach od 6 XI 1918 roku jako rusznikarz, ciężko ranny, zmarł 5 IV 1919 roku w szpitalu na Politechnice, nr grobu 756.

Glonek (Glanek) Stanisław (1899–1920) – szeregowy 16 pułku piechoty kompanii technicznej, zmarł 7 XI 1920 roku, nr grobu 1223.

Godziński Michał (1899–1920) – urodzony w Radomsku, szeregowy 40 pułku piechoty, zmarł 17 VIII 1920 roku, nr grobu 1073.

Goligowski Stanisław (–1920) – kapral 3 pułku piechoty 2 batalionu 5 kompanii, zmarł 27 (29?) VII 1920 roku, nr grobu 976.

Gołąb Roman (1904–1920) – urodzony we Lwowie, podchorąży (Małopolskie Oddziały Armii Ochotniczej), zmarł 10 IX 1920 roku, nr grobu 752.

Gonera Jan (1900–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 16 II 1920 roku, nr grobu 862.

Gongol (Gałol) Andrzej (1901–1920) – urodzony w Myślenicach, szeregowy batalionu wartowniczego etapowego 1 kompanii, zmarł 27 (29?) VIII 1920 roku, nr grobu 963.

Gorlica (Garlica) Jan (1899–1920) – urodzony w Tarnowie, szeregowy 140 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 9 VIII 1920 roku, nr grobu 1060.

Góra Adolf (1897–1919) – urodzony w Krakowie, strzelec 1 pułku strzelców lwowskich, 8 (3?) batalionu, 9 kompanii, 15 II 1919 roku poległ pod Snopkowem, nr grobu 749.

Górnik Antoni (1899–1920) – urodzony w Wieliczce, szeregowy 27 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 14 VIII 1920 roku, nr grobu 1070.

Górzyński Józef (1898–1919) – urodzony w Płocku, szeregowy 36 pułku piechoty 8 kompanii. Należał w swym rodzinnym mieście do najlepszych uczniów gimnazjum, gdzie z zapałem garnął się do wszelkiej pracy ideowej. Wszechstron-

²⁰ Wymieniony przez S. Nicieję wśród osób pochowanych na Cmentarzu Obrońców Lwowa, jednak bez podania lokalizacji. Zob. S. Nicieja, *Cmentarz Obrońców Lwowa*, Wrocław 1990, s. 321.

nie uzdolniony, działał w kółkach samokształceniowych, drużynie skautowej I gimnazjum, redakcji dwutygodnika harcerskiego pt. „Głos Harcerza”, był autorem porywających artykułów, felietonów oraz poezji. W okresie późniejszym wydawał również pod egidą „Stowarzyszenia Koleżeńkiego” pismo „Nasz Głos”. Dał się poznać jako człowiek pełen patriotyzmu i ideałów, o czym świadczyła nie tylko jego literacka twórczość. W 1918 roku po zdaniu matury zapisał się na Wydział Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Gdy na wiecach akademickich przyjęto rezolucję o zamknięciu wyższych uczelni, jako ochotnik zaciągnął się na odsiecz Lwowa. Zginął 13 stycznia 1919 roku pod Sokolnikami²¹, nr grobu 748.

Grabowski Karol (1892–1920) – urodzony w Stanisławowie, sierżant Sądu Polowego Dowództwa Okręgu Generalnego Lwów, zmarł 4 I 1920 roku, nr grobu 778.

Grabowski Michał (–1920) – szeregowy 19 pułku piechoty 9 kompanii, zmarł 28 IX 1920 roku, nr grobu 1158.

Grolak (Gralak) Jan (1898–1919) – urodzony w Boniowie koło Włocławka, syn Feliksa, robotnik, szeregowy 1 pułku strzelców lwowskich 2 kompanii, ciężko ranny 12 IV 1919 roku, zmarł w szpitalu na Politechnice, nr grobu 741.

Grochol (Grochomal) Franciszek (1899–1920) – urodzony w Krośnie, szeregowy 20 pułku piechoty 3 kompanii karabinów maszynowych, zmarł 16 VIII 1920 roku, nr grobu 1077.

Grondowy (Grandowy) Andrzej (1901–1920) – urodzony w Wieluniu, artylerzysta 12 pułku artylerii ciężkiej, zmarł 18 II (14 I?) 1920 roku, nr grobu 926 (740?).

Gruczkowski Michał (1900–1920) – urodzony w Runikowcach (pow. Brody), szeregowy (obsługa taboru plutonu) w Dowództwie Okręgu Generalnego Lwów, zmarł 14 I 1920 roku, nr grobu 820.

Gryga Stefan (1900–1919) – syn Tomasza, urodzony w Zarzeczcu koło Żywca, szeregowy 12 pułku piechoty 7 kompanii, zmarł z ran 15 III 1919 roku w szpitalu na Politechnice, nr grobu 731.

Gryglik (Szyglik) Józef (1892–1920) – urodzony w Łodzi, kapral 9 brygady jazdy, zmarł 16 X 1920 roku, nr grobu 1184.

Grzegorzczak Jan (1901–1920) – szeregowy batalionu zapasowego 2 kompanii, zmarł 17 III 1920 roku, nr grobu 898.

Grzegorzewski Bolesław (1897–1919) – syn Rocha i Marianny z Kowalewskich, robotnik z Łodzi, szeregowy 5 pułku piechoty 14 kompanii, ciężko ranny, zmarł 13 IV 1919 roku.

²¹ *W obronie Lwowa...*, dz. cyt., s. 94.

Grześniak Franciszek (–1920) – szeregowy 6 batalionu polowego 21 kompanii, zmarł 1 X 1920 roku, nr grobu 1109.

Grzeszczak (Gruszczak) Władysław (1899–1919) – szeregowy 3 pułku piechoty 6 kompanii, zmarł 3 II 1919 roku, nr grobu 739.

Grzeszczuk Franciszek (1894–1920) – urodzony w Zaleźniu (pow. Ostrołęka), szeregowy batalionu wartowniczego Dowództwa Okręgu Generalnego Lwów, zmarł 19 II 1920 roku, nr grobu 924.

Gumiela Józef (1895–1920) – urodzony w Bielinie (pow. Nisko), szeregowy batalionu wartowniczego, zmarł 10 X 1920 roku, nr grobu 1182.

Halczuk Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1203.

Hałaszkiewicz Mikołaj (1900–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 7 III 1920 roku, nr grobu 945.

Heczko (Ileczko) Jan (–1920) – szeregowy (wachmistrz), nr grobu 1199.

Heldman Karol (1900–1919) – urodzony w Kadłubiskach koło Brodów, ogrodnik, strzelec 1 pułku strzelców lwowskich, ciężko ranny, zmarł 14 IV 1919 roku, nr grobu 690.

Helida (Helita) Franciszek (1901–1920) – urodzony w Łańcucie, szeregowy 40 pułku piechoty, zmarł 28 II 1920 roku, nr grobu 957.

Herbut Józef – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1222.

Hołyński Ludwik (1897–1920) – urodzony we Lwowie, szeregowy 14 lwowskiego batalionu saperów, brał udział w listopadowej obronie miasta (od 2 XI 1918 r.), zmarł 23 I 1920 roku.

Holewiak Jan (1901–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 29 II 1920 roku, nr grobu 912.

Huk Kazimierz (1900–1920) – urodzony w Samborze, kapral w Dowództwie Okręgu Generalnego, zmarł 16 I 1920 roku, nr grobu 818.

Ilnicki Franciszek (Władysław) (1901–1920) – urodzony w Dynowie, szeregowy 6 dywizji taborów, zmarł 9 V 1920 roku, nr grobu 1005.

Ingelt (Inglot) Roman (1902–1920) – szeregowy 39 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 3 XI 1920 roku, nr grobu 1208.

Iwan Ignacy (1897–1920) – urodzony w Kielcach, szeregowy w dowództwie 6 Armii, zmarł 20 XII 1920 roku, nr grobu 1245.

Iwańczuk Piotr (1899–1920) – urodzony we Lwowie, cywil (zatrudniony w Dowództwie Okręgu Generalnego Lwów), zmarł 27 IV 1920 roku, nr grobu 961.

Iwaniuk Michał (1898–1920) – urodzony w Kałuszu, szeregowy 6 kompanii sztabowej, zmarł 28 VIII 1920 roku, nr grobu 1101.

Jabłoński Zygmunt (1901–1920) – urodzony we Włoszczecnej, szeregowy 6 batalionu telegraficznego, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 881.

Jachimowski Marian Henryk (1888–1919) – urodzony we Lwowie, ślusarz, sekcyjny 1 pułku strzelców 11 kompanii (kapral 1 pułku strzelców 2 kompanii), brał udział w listopadowej obronie miasta od 3 XI 1918 r. (Odcinek III – placówka Bema), ciężko ranny, zakończył życie 19 II 1919 roku, nr grobu 700.

Jadcza Jan (–1919) – rodem z Radomia, syn Andrzeja i Małgorzaty z Liszewskich, szeregowy 2 pułku piechoty 12 kompanii, ciężko ranny, zmarł 2 (3?) II 1919 roku w szpitalu na Politechnice, l. 19, nr grobu 718.

Jagięło Stanisław (1901–1920) – urodzony w Iłży (pow. Radom), szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 28 (8?) II 1920 roku, nr grobu 907.

Jakubczak Stanisław (1897–1920) – urodzony w Będzinie, szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 791.

Jakubowski Konstanty Władysław (–1918) – rodem z Lublina, słuchacz Akademii Rolniczej w Dublanach, z powodu ran otrzymanych w czasie napadu ukraińskiego na Dublany zmarł 18 (28?) XI 1918 roku w szpitalu na Politechnice, l. 25, nr grobu 695.

Jakuczyonis (Jakaczyonis) Wiktor (1894–1920) – podporucznik pociągu sanitarnego, zmarł 2 IV 1920 roku, nr grobu 1021.

Jałosiński Jan (1902–1920) – szeregowy 2 batalionu wartowniczego, zmarł 5 X 1920 roku, nr grobu 1172.

Jankiewicz Ignac (–1920) – szeregowy (pociąg nr 6), zmarł 9 IV 1920 roku, nr grobu 1020.

Jankiewicz Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1207.

Jankowski Tadeusz (1901–1920) – urodzony w Warszawie, szeregowy 1 dywizji jazdy, zmarł 24 VIII 1920 roku, nr grobu 1094.

Januskiewicz (Jamisokiewicz) Paweł (1901–1920) – urodzony w Jaśle, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców, zmarł 14 II 1920 roku, nr grobu 883.

Jarliński Józef (1900–1920) – urodzony w Horodence, szeregowy 6 batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 19 IX 1920 roku, nr grobu 697.

Jasiaczek Stanisław – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1179.

Jasielski Władysław (1898–1920) – urodzony w Janiku (pow. Opatów), szeregowy 1/IV batalionu wartowniczego 3 kompanii, zmarł 27 III 1920 roku, nr grobu 904.

Jasiński Franciszek (1897–1920) – urodzony we Włocławku, szeregowy batalionu etapowego we Lwowie, zmarł 3 I 1920 roku, nr grobu 776.

Jastrzębski N. (–1919) – szeregowy 3 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 13 IV 1919 roku w Lelechówce, nr grobu 661.

Jąkała Józef (1900–1920) – urodzony w Tarnowie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 15 II 1920 roku, nr grobu 817.

Jermok Paweł (1900–1920) – urodzony w Augustowie, szeregowy 9 pułku straży granicznej, zmarł 8 IX 1920 roku, nr grobu 1128.

Jeziński Jan (1900–1920) – urodzony w Częstochowie, szeregowy 6 batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 27 III 1920 roku, nr grobu 1036.

Juhre Zenon (1870–1920) – urodzony w Grzymałówce (pow. Skalać), rotmistrz w Komendzie Miasta, zmarł 25 V 1920 roku, nr grobu 666.

Junak Franciszek (1899–1920) – urodzony w Drohobyczu, ułan 14 pułku ułanów, zmarł 23 (22?) III 1920 roku, nr grobu 948.

Juszczak Stanisław (1899–1920) – urodzony w Chełmicy (pow. Kalisz), szeregowy 53 pułku piechoty 8 kompanii, zmarł 10 X 1920 roku, nr grobu 1177.

Juraszczyk Antoni (1896–1920) – pochodził z Górnego Śląska, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 4 I 1920 roku, nr grobu 784.

Kaczmarczyk (Kaczmarczyk) Antoni (–1919) – chorąży, zmarł 5 XI 1919 roku, nr grobu 1109.

Kalina Michał (1900–1920) – urodzony w Augustowie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 18 IV 1920 roku, nr grobu 980.

Kammer Franciszek (–1918) – szeregowy 1 pułku strzelców konnych, zmarł 28 XII 1918 roku.

Kania Wojciech (1894–1920) – urodzony w Brzesku, kapral (kierowca) w Dowództwie Okręgu Generalnego Lwów, zmarł 28 XI 1920 roku, nr grobu 1236.

Kapała Franciszek (1900–1920) – urodzony w Żywcu, szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich, zmarł 23 V 1920 roku, nr grobu 1004.

Kaptal (Kaplan) Józef (1896–1920) – urodzony w Wadowicach, szeregowy 12 pułku piechoty 5 kompanii, zmarł 14 (13?) VIII 1920 roku, nr grobu 1065.

Kapusta Kazimierz (–1919) – syn Franciszka i Justyny, murarz, szeregowy 12 pułku piechoty 5 kompanii, 31 III 1919 r. został ciężko ranny, zmarł 3 IV 1919 roku, l. 17, nr grobu 686 (733?).

Kargol Tadeusz (1902–1920) – urodzony w Przemyślanach, szeregowy 48 pułku piechoty, zmarł 6 IX 1920 roku, nr grobu 1114.

Kasków (Kaśków) Stanisław (1900–1920) – urodzony w Tarnopolu, szeregowy w Dowództwie Okręgu Generalnego (Dowództwo Żandarmerii Polowej), zmarł 21 VIII 1920 roku, nr grobu 1089.

Kasperski Bronisław (1901–1920) – urodzony w Poznaniu, szeregowy 7 batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 20 VIII 1920 roku, nr grobu 1084.

Kasperski Stanisław (1887–1919) – urodzony we Lwowie, szeregowy, zmarł 5 III 1919 roku, nr grobu 687 (732?).

Kasprzyk Konstanty (1901–1920) – urodzony w Tarnowie, szeregowy 52 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 889.

Kaszuba Michał (–1919) – rodem z Sokolnik, syn Józefa i Agnieszki z Uchmanów, szeregowy 1 pułku strzelców lwowskich 4 kompanii, zmarł z ran odniesionych 19 IV 1919 roku, l. 25, nr grobu 731.

Kawaler Wojciech (1898–1920) – urodzony w Olkuszu, artylerzysta 6 batalionu zapasowego 4 kompanii, zmarł 1 (11?) XII 1920 roku, nr grobu 1262.

Kaźmierczyk (Kazimierczak) Władysław (1899–1920) – urodzony w Poznaniu, starszy szeregowy 5 batalionu etapowego, zmarł 30 XII (XI?) 1920 roku, nr grobu 1252.

Kaźmierski Andrzej (1896–1920) – urodzony w Gustynie, szeregowy w Dowództwie Okręgu Generalnego (zarząd gospodarczy), zmarł 13 IX 1920 roku, nr grobu 1134.

Kejew Marian (–1919) – rodem ze Stryja, słuchacz uniwersytetu, podchorąży 5 pułku piechoty 1 batalionu, ciężko ranny, zmarł 2 IV 1919 roku, l. 21, nr grobu 683.

Kędzierski Franciszek (1901–1920) – urodzony w Mińsku, szeregowy w lwowskim szpitalu dla koni nr 10, zmarł 8 VI 1920 roku, nr grobu 1006.

Kędzierski Jan (1900–1919) – urodzony w Kozienicach (Mazowsze), szeregowy 24 pułku piechoty, zmarł 29 III 1919 roku, nr grobu 844 (665?)

Kitliński Walenty (1900–1920) – urodzony w Kańsku, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 1 III 1920 roku, nr grobu 956.

Kiński Marian (1900–1920) – urodzony w Będzinie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 15 IV 1920 roku, nr grobu 971.

Klementowski Stanisław – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1263.

Kloch Zygmunt (–1919) – kapral 2 pułku piechoty 10 kompanii, zmarł 19 I 1919 roku.

Kłorek Józef (–1918) – szeregowy 2 pułku strzelców lwowskich, zmarł 16 XII 1918 roku.

Kładowski Witold (–1919) – szeregowy 2 pułku piechoty 12 kompanii, zmarł 12 I 1919 roku.

Kobyłecki Antoni (–1919) – szeregowy 30 pułku piechoty 5 kompanii, zmarł 6 II 1919 roku.

Koczocik Bronisław (1901–1920) – urodzony w Łańcucie, szeregowy stacji zbornej 40 pułku piechoty, zmarł 8 I 1920 roku, nr grobu 798.

Kogut Stefan (–1919) – żołnierz 2 pułku 1 kompanii, zmarł 26 II 1919 roku.

Kolasiński Karol (1898–1920) – urodzony w Zamościu, sierżant 19 pułku piechoty 10 kompanii, zmarł 5 IX 1920 roku, nr grobu 1115.

Kolasiński Walenty (–1920) – szeregowy pociągu sanitarnego nr 8, zmarł 22 I 1920 roku, nr grobu 829.

Kolankowski Jakub (1899–1920) – urodzony w Poczajowie, szeregowy 5 pułku piechoty 4 kompanii, zmarł 28 VIII 1920 roku, nr grobu 1098.

Komecki Zygmunt (–1920) – szeregowy, zmarł 21 VIII 1920 roku, nr grobu 1085.

Komiczniak (Kolniczniak) Zygmunt (–1919) – szeregowy 8 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 18 (20?) III 1919 roku w Kozicach, nr grobu 691.

Konaszewski Ludwik (1897–1919) – urodzony w Warszawie, szeregowy 1 pułku inżynierskiego 4 kompanii, zmarł 12 III 1919 roku.

Konar Władysław (1891–1919) – urodzony w Krośnie, szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 19 II 1919 roku, nr grobu 860.

Koniak Stanisław (–1920) – szeregowy, zmarł 30 IV 1920 roku, nr grobu 987.

Konik Franciszek (1892–1920) – urodzony w Nisku, kapral 3 batalionu etapowego, zmarł 9 II (XII?) 1920 roku, nr grobu 1196.

Konta Michał (1896–1920) – urodzony w Wieluniu, szeregowy 40 pułku piechoty 5 kompanii, zmarł 18 XII 1920 roku.

Kopania Stanisław (–1919) – rodem z Rogoźna (koło Łowicza), rolnik, szeregowy 30 pułku piechoty łowickiej 6 (9) kompanii, ciężko ranny w Zimnowódce, zmarł w szpitalu na Politechnice 23 II 1919 roku, nr grobu 694.

Kopieczewski Bronisław (1896–1920) – urodzony w Łowiczu, szeregowy 38 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 10 I 1920 roku, nr grobu 696.

Koprowski Julian (1900–1920) – szeregowy batalionu telegraficznego kompanii szkolnej, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 871.

Korgul Adam (1901–1920) – urodzony w Radomsku, szeregowy 53 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 884.

Kornicki Włodzimierz (1887–1920) – urodzony w Czortkowie, policjant, zmarł 27 (28) I 1920 roku, nr grobu 842.

Korpas Józef (1900–1920) – urodzony w Radomsku, szeregowy 54 pułku piechoty batalionu zapasowego, zmarł 19 II 1920 roku, nr grobu 920.

Kosydor Wojciech (–1920) – szeregowy, zmarł 28 VIII 1920 roku, nr grobu 1103.

Kowalczyk Władysław (1901–1920) – urodzony w Miechowie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 23 (3?) III 1920 roku, nr grobu 954.

Kowalik Franciszek (1901–1920) – urodzony w Dęboboszy, szeregowy 53 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 16 II 1920 roku, nr grobu 872.

Kowalski Franciszek (1901–1920) – urodzony w Radzyminie, starszy szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 9 IV 1920 roku, nr grobu 1019.

Kowalski Władysław (1899–1920) – urodzony w Warszawie, szeregowy 2 kompanii ciężkiej jazdy, zmarł 31 VIII 1920 roku, nr grobu 1113.

Kozbierz (Kozbucz) Władysław (–1920) – szeregowy, zmarł 10 VIII 1920 roku, l. 19, nr grobu 940.

Kozik Franciszek (1900–1920) – urodzony w Tarnowie, szeregowy 52 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 14 II 1920 roku, nr grobu 865.

Koziowski (Koziorowski) Karol (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 11 IV 1920 roku, l. 19, nr grobu 993.

Kozłowski Bolesław (–1919) – urodzony w Płocku, syn Józefa i Berty z Wołestów, rolnik, szeregowy kompanii płockiej (grupa pułkownika Sikorskiego – 52 pułk piechoty 2 kompania), ciężko ranny 17 III 1919 roku (inna data śmierci, 10 II 1920?) zmarł w szpitalu na Politechnice, l. 24, nr grobu 675.

Kamiński Michał (1901–1919) – urodzony w Ropnie, szeregowy 5 pułku piechoty 11 kompanii, zmarł 25 II 1919 roku, nr grobu 685.

Kamiński Ludwik (–1919) – porucznik 1 batalionu wartowniczego, zmarł 20 III 1919 roku.

Krachmiński Jan (–1920) – urodzony w Warszawie, sierżant (Sąd polowy Dowództwa Okręgu Generalnego), zmarł 23 I 1920 roku, nr grobu 833.

Krajnik Michał (1894–1920) – urodzony w Lisku (obecnie Lesko), szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 21 III 1920 roku, nr grobu 934 (939?).

Krakowiak Franciszek (1900–1920) – urodzony w Radomiu, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 16 II 1920 roku, nr grobu 863.

Krasucki Piotr (1900–1920) – urodzony w Królestwie Polskim, artylerzysta 12 pułku artylerii ciężkiej, zmarł 25 X 1920 roku, nr grobu 1201.

Krawczyk Antoni (1901–1920) – urodzony w Radomsku, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 22 II 1920 (26 XII 1919?) roku, nr grobu 819.

Krawczyk Nikodem (1900–1920) – urodzony w guberni wołyńskiej, ułan 5 pułku ułanów (oddział artylerii), zmarł 3 XI 1920 roku, nr grobu 1220.

Krawiec Adam (1896–1920) – urodzony w Wieluniu, szeregowy 53 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 2 X 1920 roku, nr grobu 1171.

Król Józef (1900–1920) – urodzony w Brzozowie, szeregowy 6 batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 27 III 1920 roku, nr grobu 1037.

Król Stanisław (1901–1920) – urodzony w Mikówku (Bieszczady), szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 1 (2?) kompanii, zmarł 27 II 1920 roku, nr grobu 902.

Krówka Bronisław (1901–1920) – urodzony w Wieliczce, szeregowy 6 plutonu taborów, zmarł 25 VII 1920 roku, nr grobu 1044.

Krulok Arkady (–1920) – urodzony w Halsztynie, szeregowy 3 brygady, zmarł 14 VIII 1920 roku, nr grobu 992.

Krupski Józef (1899–1920) – urodzony w Łodzi, szeregowy batalionu etapowego 3 kompanii, zmarł 1 III 1920 roku, nr grobu 681.

Krysa (Kuzyra) Karol (1902–1920) – urodzony w Stanisławowie, szeregowy, zmarł 17 (7?) I 1920 roku, nr grobu 786.

Krzatkowski Nikodem (–1920) – szeregowy, zmarł 28 I 1920 roku.

Krzaść Wawrzyniec (1900–1920) – urodzony w Brzesku, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 927.

Krzemień Jan (1900–1920) – szeregowy 2 batalionu lwowskiego, zmarł 24 XII 1920 roku, nr grobu 1252.

Krzemiński Aleksander (Stanisław) (1902–1920) – urodzony w Warszawie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 23 IV 1920 roku, nr grobu 981.

Krzemiński Jan (–1918) – szeregowy 1 pułku strzelców 2 kompanii, zmarł 20 XII 1918 roku.

Krzewicki Adam (–1920) – kapral 38 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 3 III 1920 roku, l. 20, nr grobu 892.

Krzych Józef (1900–1920) – szeregowy 19 pułku piechoty 11 kompanii, zmarł 18 XI 1920 roku, nr grobu 1233.

Kubik Franciszek – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1264.

Kucera Piotr (1900–1920) – urodzony w Lubieńcu (pow. Włocławek), szeregowy 53 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 12 II 1920 roku, nr grobu 651.

Kucharczyk Stanisław (–1920) – urodzony w Rawie Ruskiej, szeregowy kompanii etapowej, zmarł 24 I 1920 roku, l. 21, nr grobu 832.

Kucia Nikodem (1901–1920) – urodzony w Częstochowie, szeregowy, zmarł 13 X 1920 roku, nr grobu 1178.

Kuczek Andrzej (1899–1920) – urodzony w Oświęcimiu, szeregowy 39 pułku piechoty, zmarł 1 XI 1920 roku, nr grobu 1210.

Kuczer Benko (1894–1920) – urodzony w Stanisławowie, podporucznik 54 pułku piechoty, zmarł 21 IX 1920 roku, nr grobu 654.

Kudelski Jan (1896–1919) – rodem z Magunic, syn Antoniego i Marii z Ruszkiewiczów, szeregowy 2 pułku piechoty 3 kompanii, ciężko ranny, zmarł 22 II 1919 roku, l. 22, nr grobu 652 (670?).

Kudła Franciszek (1897–1920) – urodzony w Rzeszowie, kapral 3 batalionu 1 kompanii, zmarł 22 XI 1920 roku, nr grobu 1191.

Kula Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1240.

Kulik (Kulig) Tadeusz (–1919) – szeregowy 1 pułku piechoty 4 kompanii, zginął pod Jańskami 9 V 1919 roku, nr grobu 642.

Kupiec Władysław (1897–1920) – urodzony w Gorlicach, szeregowy 2 pułku piechoty strzelców podhalańskich, zmarł 7 II 1920 roku, nr grobu 846.

Kupieczka Jan (1906–1920) – urodzony w Augustowie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 26 IV 1920 roku, nr grobu 983.

Kurowski Adam (1901–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 867.

Kuszczak Alfred (1899–1918) – urodzony we Lwowie, kapral 1 pułku strzelców?, zmarł 16 XII 1918 roku, nr grobu 655 (698?).

Kuta Andrzej (1900–1920) – urodzony w Pilźnie, szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 24 II 1920 roku, nr grobu 914.

Kutera Stanisław (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 15 II 1920 roku.

Kutyła (Kutyło) Franciszek (1901–1920) – urodzony w Nisku, szeregowy 6 batalionu zapasowego wartowniczego, zmarł 2 X 1920 roku, nr grobu 1170.

Kuzman Michał (–1920) – szeregowy, zmarł 21 I 1920 roku, nr grobu 813.

Kwarciański Bolesław (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 16 III 1920 roku, nr grobu 933.

Kwiatkowski Tadeusz (1895–1920) – urodzony we Lwowie, podporucznik 1 pułku artylerii polowej, zmarł 3 IX 1920 roku, nr grobu 656.

Lampert Marian (1897–1920) – urodzony w Wilnie, starszy szeregowy, zmarł 11 I 1920 roku, nr grobu 802.

Lang Sylwester (–1920) – urodzony w Częstochowie, artylerzysta 12 pułku artylerii ciężkiej, zmarł 22 II (III?) 1920 roku, l. 20, nr grobu 918.

Lazarowski (Lazarowicz) Waclaw (1901–1920) – szeregowy, referent 40 pułku piechoty, zmarł 13 II 1920 roku.

Leicht Piotr (–1920) – dr, porucznik, zmarł 3 VIII 1920 roku, nr grobu 1052.

Leja Izydor (–1920) – szeregowy, zmarł 2 X 1920 roku, nr grobu 1365.

Lemski Ludwik – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1287.

Lens Aleksander (1899–1920) – szeregowy 6 batalionu saperów, zmarł 4 I 1920 roku, nr grobu 781.

Lesiak Franciszek (–1919) – rodem z Lwowa, syn Jana, ślusarz, starszy żołnierz 1 pułku strzelców lwowskich 3 kompanii, zmarł 18 (10?) III 1919 roku w szpitalu na Politechnice, nr grobu 1186.

Leszczyński Władysław (–1920) – szeregowy, zmarł 7 I 1920 roku, nr grobu 800.

Leśniak Piotr – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1186.

Lewczuk Łukasz (1895–1920) – urodzony w Siedlcach, szeregowy 19 pułku piechoty 8 kompanii, zmarł 20 IX 1920 roku, nr grobu 705.

Linczner Józef (–1919) – urodzony w okolicach Łańcuta, syn Franciszka i Anny z Dubielów, rolnik, szeregowy w oddziale porucznika Romana Abrahama, ciężko ranny, zakończył życie 24 III 1919 roku, nr grobu 711.

Linkiewicz Antoni (–1920) – szeregowy, zmarł 7 IV 1920 roku, nr grobu 1017.

Lipiński Władysław (–1920) – urodzony w Nowo-Radomsku, żołnierz 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 846.

Lisowy Stefan (1895–1920) – urodzony w Krzemieńcu (Sąd Polowy Dowództwa Okręgu Generalnego Tarnopol), zmarł 25 V 1920 roku, nr grobu 709.

Luban Paweł – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1186.

Lubryński (Lubczyński) Jan (–1920) – szeregowy, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 922.

Lułek (Lutek) Antoni – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1175.

Lorenz (Lorenc) Karol (1892–1919) – urodzony 5 X 1892 roku we Lwowie, syn Jana, szeregowy (kierowca), brał udział w listopadowej obronie miasta od 5 XI 1918, poległ 6 III 1919 roku, nr grobu 708.

Łata Jan (–1920) – urodzony we Włoszczowej, szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 909.

Łoński Stanisław (1900–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 24 II 1920 roku, nr grobu 958.

Łuczkiwicz Włodzimierz (Wojciech) (–1920) – urodzony w Samborze, szeregowy batalionu wartowniczego etapowego 1 kompanii, zmarł 28 I 1920 roku, l. 22, nr grobu 843.

Łukasik Jan (–1920) – szeregowy, zmarł 12 I 1920 roku, nr grobu 814.

Łukaszewski Bolesław (1898–1919) – urodzony w Płocku, syn Władysława, robotnik, szeregowy w oddziale rotmistrza porucznika Romana Abrahama, 17 III 1919 roku ciężko ranny w Gródku Jagiellońskim, zakończył życie w szpitalu na Politechnice, l. 21, nr grobu 742.

Łysik Władysław (1902–1920) – urodzony w Dąbrowie, szeregowy 16 pułku piechoty 7 kompanii, zmarł 15 X 1920 roku, nr grobu 1183.

Machowiak (Mackowiak) Walenty (–1920) – szeregowy 4 (13) batalionu etapowego 1 kompanii, zmarł 24 I 1920 roku, nr grobu 835.

Madaj Władysław (–1920) – szeregowy 1 pułku artylerii polowej, zmarł 30 VIII 1920 roku, nr grobu 1109.

Madyjewicz Józef (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich, zmarł 31 VIII 1920 roku, nr grobu 1112.

Majewski Jan (–1920) – szeregowy 25 pułku piechoty 3 pułku lotniczego, zmarł 26 I 1920 roku, l. 20, nr grobu 837.

Majewski Ferdynand – szeregowy, innych danych nie ustalono.

Majret Józef (–1920) – szeregowy 50 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 14 XII 1920 roku, nr grobu 1266.

Majszac Reinhold (–1920) – szeregowy (Dowództwo Armii?), zmarł 13 VII 1920 roku, nr grobu 1010.

Makohon Michał (–1920) szeregowy 3 łódzkiego batalionu 3 kompanii, zmarł 1 V 1920 roku, nr grobu 986.

Makowski Józef (–1920) – szeregowy 45 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 5 VII (VIII?) 1920 roku, nr grobu 1015.

Malarz Wawrzyniec (–1920) – szeregowy 4 batalionu wartowniczego zapasowego, zmarł 14 (23?) III 1920 roku, nr grobu 953.

Malinowski Andrzej (–1919) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 14 batalionu zapasowego 3 kompanii, zmarł 4 IV 1919 roku, l. 19, nr grobu 811.

Małecki Marian (–1920) – szeregowy, zmarł 1 IV 1920 roku, nr grobu 1025.

Mamryga Teodor (1920) szeregowy 113 pułku piechoty, zmarł 1 V 1920 roku, nr grobu 1002.

Maner Jan Ferdynand – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1246.

Marchewka (Markewkay de) Emilian (–1920) – podchorąży (plutonowy?) 40 pułku kompanii saperów, zmarł 18 VIII 1920 roku, nr grobu 1082.

Marcinkowski Michał (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 19 II 1920 roku, nr grobu 923.

Markiewicz (Markusiewicz) Waław (–1920) – szeregowy 1 batalionu zapasowego wartowniczego 1 kompanii, zmarł 18 III 1920 roku, l. 20, nr grobu 900.

Marzec Michał (–1920) – szeregowy batalionu wartowniczego III/6, 11 kompanii, zmarł 3 II 1920 roku, nr grobu 847.

Marszałek Stanisław (–1920) – kapral 48 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 10 I 1920 roku, nr grobu 815.

Masztalerz Jan (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 852.

Masztalerz Józef (–1920) – artylerzysta 8 pułku artylerii polowej 6 batalionu, zmarł 8 X 1920 roku.

Matera Józef (–1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii polowej (sztab batalionu), zmarł 4 IX 1920, nr grobu 1124.

Mazgaj Wiktor (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty oddziału sztabowego, zmarł 18 VIII 1920 roku, nr grobu 1072.

Mazur Józef (–1920) – szeregowy w Dowództwie Okręgu Generalnego Lwów (dywizja taborów), zmarł 28 X 1920 roku, nr grobu 1204 (796?).

Mazurek Jan (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 5 III 1920 roku, nr grobu 946.

Mazurek Feliks (–1920) – szeregowy 1 pułku strzelców 6 szwadronu, zmarł 21 X 1920 roku, nr grobu 946.

Mazurek Władysław (–1920) – kapral (sztab brygady?), zmarł 5 VIII 1920 roku, nr grobu 1054.

Meissner (Maissner) Bolesław (–1920) – sierżant 40 pułku piechoty (Państwowa Komenda Uzupełnień), zmarł 11 IV 1920 roku, nr grobu 968.

Mentel (Mendel) Wacław (–1920) – szeregowy, zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 938.

Merski Antoni (–1920) – kapral 113 pułku piechoty 1 batalionu, zmarł 14 I 1920 roku, nr grobu 795.

Michalec Ignac (–1920) – szeregowy 6 batalionu kompanii szkolnej, zmarł 10 (13?) II 1920 roku, nr grobu 850.

Michalski Wincenty (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 3 IX 1920 roku, nr grobu 1121.

Michalek Józef (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 16 II 1920 roku, nr grobu 866.

Michelson Stanisław (–1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii polowej 9 batalionu, zmarł 5 IX 1920 roku, nr grobu 1117.

Mikuła Józef (–1920) – szeregowy 40 pułku strzelców lwowskich 7 kompanii, zmarł 15 I 1920 roku, nr grobu 790.

Miota Piotr (–1920) – szeregowy, zmarł 19 VIII 1920 roku, nr grobu 1071.

Misko Jan (–1920) – ułan 1 (11?) pułku ułanów, zmarł 11 VII 1920 roku, nr grobu 989.

Miszczyk Jan (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty 4 kompanii, zmarł 25 VII 1920 roku, nr grobu 1040.

Miś Antoni – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1237.

Mordak Stanisław (–1920) – szeregowy 54 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 27 IV 1920 roku, nr grobu 984.

Moskal Władysław (–1920) – szeregowy 6 batalionu polowego 21 kompanii, zmarł 7 IX 1920 roku, nr grobu 1166.

Mrówka Andrzej (–1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego 3 kompanii, zmarł 25 III 1920 roku, l. 23, nr grobu 929.

Mruk (Muck) Paweł – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1219.

Mucha Władysław – ułan w oddziale porucznika Romana Abrahama, l. 17, nr grobu 1083.

Müller (Muller) Karol (–1920) – sierżant (szeregowy?), zmarł 28 I 1920 roku, nr grobu 841.

Mirzwa (Mizuma) Jan (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców 2 kompanii, zmarł 24 II 1920 roku, nr grobu 888.

Misicz (Misic) Konstanty (–1920) – szeregowy, zmarł 19 VIII 1920 roku, nr grobu 1076.

Musiał Józef (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 12 II 1920 roku, nr grobu 887.

Mytnik Jan (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 7 III 1920 roku, nr grobu 935.

Nadolski Izydor (–1920) – starszy ułan 1 brygady jazdy, zmarł 30 IX 1920 roku, nr grobu 1157.

Neumann Józef – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1276.

Niziołka Roman (–1920) – szeregowy, zmarł 5 VIII 1920 roku, nr grobu 877.

Niziutka Leon (–1920) – szeregowy 29 pułku piechoty karabinów maszynowych, zmarł 29 VII 1920 roku.

Noga Jan (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 3 (1?) III 1920 roku, nr grobu 905.

Nowak Aleksander – szeregowy, nr grobu 1311.

Nowak Jan (–1920) – szeregowy 20 pułku piechoty, zmarł 13 VIII (VI?) 1920 roku, nr grobu 1058.

Nowakowski August (–1919) – szeregowy plutonu sztabowego pułku kolejowego I B, zmarł 8 VIII 1919 roku, nr grobu 742.

Nowakowski Eryk (–1920) – plutonowy 5 pułku ułanów 4 szwadronu, zmarł 15 XI 1920 roku, nr grobu 1225.

Nowicki Piotr (-1920) – szeregowy 1 kompanii sztabowej, zmarł 25 VIII 1920 roku, nr grobu 1091.

Nycz Jan (-1920) – szeregowy 11 pułku piechoty batalionu zapasowego, zmarł 16 VIII 1920 roku, l. 19, nr grobu 1067.

Objedzyński Marian (-1919) – szeregowy 36 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 30 III 1919 roku.

Ochendowski Wincenty (-1920) – szeregowy (5 dywizja?), zmarł 27 IX 1920 roku, nr grobu 1154.

Ogdiełło (Ogiedło) Stanisław (-1920) – szeregowy 51 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 5 IX 1920 roku, nr grobu 1118.

Ogórek Michał (-1920) szeregowy 40 pułku piechoty 2 batalionu 3 kompanii, zmarł 14 VII 1920 roku, nr grobu 990.

Ogrodnik Piotr (-1920) – plutonowy, zmarł 16 VIII 1920 roku, nr grobu 1062.

Olszewski (Olszówka) Paweł (-1920) – szeregowy batalionu wartowniczego 3 kompanii, zmarł 1 IX 1920 roku, nr grobu 1111.

Olszewski Piotr (-1920) – szeregowy 6 batalionu zapasowego wojsk wartowniczych, zmarł 25 XII 1920 roku, nr grobu 1215.

Óldak Filip (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 31 III 1920 roku, nr grobu 1035.

Omelan Aleksander (-1920) – szeregowy 51 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 10 VII (VIII?) 1920 roku, nr grobu 1063.

Orłowski Jan (-1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii polowej, zmarł 14 XI 1920 roku, nr grobu 1226.

Orłowski Józef (-1920) – szeregowy 39 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 15 IX 1920 roku, nr grobu 1132.

Osiak Szymon (-1920) – szeregowy pociągu pancernego „Chrobry”, zmarł 29 IX 1920 roku, nr grobu 1160.

Ostromiński Władysław – porucznik, innych danych nie ustalono, nr grobu 1274.

Owca Józef (-1920) – szeregowy 16 pułku piechoty oddziału szturmowego, zmarł 9 X 1920 roku, nr grobu 1185.

Ozga Adam – żołnierz 54 pułku piechoty 2 kompanii, l. 19, nr grobu 1042.

Pacholek Jan (Michał) (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 9 I 1920 roku, nr grobu 804.

Pasek Stanisław (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 5 III 1920 roku, l. 20, nr grobu 930.

Paśko Józef – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1202.

Pawełek (Pawerski) Julian – szeregowy (plutonowy?), nr grobu 1304 (1311?).

Pawlikowski Bronisław (–1919) – ochotnik, zmarł 15 III 1919 roku, nr grobu 696.

Petemski Władysław (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty 3 batalionu, zmarł 1 IV 1920 roku, nr grobu 1027.

Piątek Jan (–1920) – szeregowy 5 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 31 III 1920 roku, nr grobu 1040.

Pieczek Józef (–1920) – szeregowy 29 pułku piechoty kompanii sztabowej, zmarł 21 II 1920 roku, nr grobu 909.

Pikolski (Pinkowski) Julian (–1920) – zmarł 21 VIII 1920 roku, innych danych nie ustalono, nr grobu 1088.

Pikulski Stanisław (–1920) – szeregowy 3 pułku wojsk?, zmarł 28 VIII 1920 roku, nr grobu 1102.

Pielucha Roman (–1920) – artylerzysta 12 pułku artylerii polowej, zmarł 24 II 1920 roku, l. 20, nr grobu 965.

Pierzchała (Piechota) Antoni (–1921) – szeregowy, zmarł 1 I 1921 roku, nr grobu 1217.

Pietrak (Pietrzak) Antoni (–1920) – szeregowy 19 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 9 I 1920 roku, nr grobu 801.

Pietras Tomasz (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 23 XI 1920 roku, nr grobu 1195.

Piłat Andrzej (–1920) – szeregowy 145 pułku piechoty, zmarł 5 VIII 1920 roku, nr grobu 1053.

Piwoń Ludwik (–1920) – szeregowy, zmarł 15 VII 1920 roku, nr grobu 1041.

Płocownik Władysław (–1920) – szeregowy 2 pułku piechoty 5 batalionu 1 kompanii, zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 1014.

Pobożny Karol (–1920) – szeregowy 1 pułku (MDAB?). 6 batalionu, zmarł 26 VIII 1920 roku, nr grobu 1097.

Pochec Antoni (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 21 II 1920 roku, nr grobu 859.

Podgórski Jan (1899–1919) – urodzony w Lublinie, piekarz z zawodu, sierżant 30 pułku 6 kompanii, ranny 10 IV 1919 roku, zmarł w szpitalu na Politechnice, nr grobu 747 (676?).

Podkówka Edward (–1920) – szeregowy (Wojskowy Urząd Gospodarczy) 5 dywizji, zmarł 27 XII 1920 roku, nr grobu 1261.

Podsiadło Stanisław (–1920) – szeregowy w szpitalu dla koni nr 10, zmarł 28 VIII 1920 roku, nr grobu 1099.

Podwożyński (Podroszyński) Wojciech (-1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 12 XI 1920 roku, nr grobu 1211.

Podzaneek Władysław (-1919) – ułan 14 pułku ułanów jazłowieckich, zmarł 15 I 1919 roku.

Ponfalski Antoni (-1920) – szeregowy 173 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 22 VIII 1920 roku, nr grobu 1080.

Poratyński Roch (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 12 II 1920 roku, nr grobu 890.

Prechołko Edward (-1920) – szeregowy 11 pułku 3 batalionu, zmarł 31 VII 1920 roku, nr grobu 1051.

Proch Rudolf (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 21 III (II?) 1920 roku, nr grobu 967.

Proszowski Józef (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 21 II (2 III?) 1920 roku, nr grobu 906.

Przeważnyński Stefan (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 18 II 1920 roku, nr grobu 925.

Przybycień Waclaw (-1920) – ułan 14 pułku ułanów, zmarł 11 I 1920 roku, nr grobu 808.

Przybyło Franciszek (-1920) – szeregowy 16 pułku piechoty 7 kompanii, zmarł 29 IX 1920 roku, nr grobu 1155.

Ptaszyński Piotr (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 6 kompanii, zmarł 17 XI 1920 roku, nr grobu 1228.

Pydzik Andrzej (-1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich 3 kompanii, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 788.

Pyłko (Pytko) Wawrzyniec (-1920) – szeregowy pociągu pancernego „Chrobry”, zmarł 30 VIII 1920 roku, nr grobu 1108.

Pytłowski Feliks – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1231.

Rada Piotr (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 24 (29?) III 1920 roku, nr grobu 1030.

Radoliński Stanisław (-1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców 1 kompanii, zmarł 23 II 1920 roku, nr grobu 861 (916?).

Radwit Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1216.

Radzki Józef (-1920) – szeregowy oddziału sanitarnego szpitala okręgowego, zmarł 27 IX 1920 roku, nr grobu 1153.

Raszewski Bartłomiej (-1920) – żołnierz 53 pułku piechoty strzelców 1 kompanii, zmarł 17 (13?) II 1920 roku, nr grobu 886.

Ratajczyk Władysław (-1920) – szeregowy (obsługa taboru kolejowego), zmarł 17 XI 1920 roku, nr grobu 1230.

Reps Hipolit (–1920) – szeregowy szpitala polowego nr 905, zmarł 10 XII 1920 roku, nr grobu 1257.

Roch Antoni (–1920) – szeregowy pociągu pancernego „Pionier”, zmarł 19 XI 1920 roku, nr grobu 1247.

Rogała Władysław (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 11 kompanii, zmarł 17 IX 1920 roku, nr grobu 1127.

Rogosiński Michał (–1920) – porucznik 2 pułku kolejowego 3 kompanii, zmarł 27 VII 1920 roku, nr grobu 1048.

Rokita Władysław (–1918) – żołnierz 30 pułku piechoty, zmarł 29 XII 1918 roku.

Rokosz Józef (–1920) – szeregowy (Dowództwo Obrony Lwowa), zmarł 13 X 1920 roku, nr grobu 1180.

Romanicki Józef (–1918) – szeregowy, zmarł 5 XI 1918 roku, nr grobu 1209.

Roth Feliks (–1920) – szeregowy 6 dywizji żandarmerii wojskowej, zmarł 2 VIII 1920 roku, l. 18, nr grobu 1013.

Roźnicki Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1245.

Różycki Antoni – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1234.

Różycki Jan (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 20 II 1920 roku, nr grobu 911.

Rutkowski Jan (–1920) – sierżant w sztabie 12 dywizji polowej, zmarł 25 VII 1920 roku, nr grobu 1047.

Ryfa Andrzej (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty lwowskiej 3 kompanii, zmarł 23 II 1920 roku, nr grobu 959.

Rymonowski Izydor – plutonowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1359.

Ryszewski Stefan (–1920) – szeregowy 12 pułku piechoty kompanii technicznej, zmarł 7 VIII 1920 roku, nr grobu 1127.

Rzeszowski Andrzej (–1920) – artylerzysta kresowych batalionów zapasowych, zmarł 17 II 1920 roku, l. 20, nr grobu 869.

Rzeszutek Kazimierz – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1227.

Sadłowski Adam (–1920) – szeregowy w Dowództwie Okręgu Generalnego (pluton sztabowy), zmarł 14 I 1920 roku, nr grobu 806.

Sandwio (Ladziec) Szczepan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1213.

Sankowski Jan (–1920) – szeregowy 4 batalionu wartowniczego, zmarł 20 (21?) III 1920 roku, nr grobu 900.

Sawicki Franciszek (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 7 IV 1920 roku, nr grobu 1023.

Schenowicz Władysław (–1920) – plutonowy 55 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 28 VII 1920 roku, nr grobu 1012.

Sekuła Edward (–1920) – szeregowy 44 pułku piechoty 12 kompanii, zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 1031.

Seibirz Walerian (–1919) – szeregowy 1 brygady? kompanii szturmowej, zmarł 9 III 1919 roku.

Serek Stanisław (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych 1 kompanii, zmarł 28 II 1920 roku, nr grobu 896.

Serogomino (Seregomina) Wojciech – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1318.

Serwatka Antoni (–1920) – szeregowy stacji zaopatrzeń, zmarł 28 XII 1920 roku, nr grobu 1248.

Siedlecki Józef (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich 3 kompanii, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 789.

Sierpień Stefan (–1920) – szeregowy 51 pułku piechoty 1 batalionu 4 kompanii, zmarł 30 (20?) VIII 1920 roku, nr grobu 1104.

Sikorski Piotr (–1920) – szeregowy, zmarł 12 I 1920 roku, nr grobu 810.

Siok Franciszek (–1920) – szeregowy 19 pułku piechoty, zmarł 20 VIII 1920 roku.

Sitek Piotr (–1920) – ułan 16 pułku ułanów, zmarł 12 IX 1920 roku, nr grobu 1133.

Skal Michał (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 1 X 1920 roku, nr grobu 1162.

Skrabka (Skrabek) Franciszek (–1920) – szeregowy 6 dywizji taborów, zmarł 20 II 1920 roku, nr grobu 848.

Skorupa Jan (–1920) – żołnierz 210 pułku piechoty, zmarł 13 X 1920 roku.

Skupełek Jan – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1177.

Słoniak Teofil (–1920) – szeregowy, zmarł 27 IX 1920 roku, nr grobu 1159.

Słupianek Stefan (–1920) – artylerzysta 5 pułku artylerii polowej kompanii sztabowej, zmarł 13 XII 1920 roku.

Stachowski Roman (–1920) – szeregowy, zmarł 5 VIII 1920 roku, nr grobu 978.

Staniszewski Stefan (–1920) – szeregowy 37 pułku piechoty, zmarł 4 IX 1920 roku, nr grobu 1116.

Stasiak Władysław – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1176.

Stobnicki Władysław (–1920) – szeregowy oddziału sanitarnego, zmarł 8 I 1920 roku.

Szczygieł Wincenty (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 19 II 1920 roku, nr grobu 921.

Smoluch Jan (–1920) – szeregowy 2 batalionu strzelców lwowskich 2 kompanii, zmarł 15 VIII 1920 roku, nr grobu 1061.

Solarz Franciszek (–1920) – ułan 14 pułku ułanów 1 szwadronu, zmarł 24 VIII 1920 roku, nr grobu 1095.

Solwoda Jan (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 10 kompanii, zmarł 26 IX 1920 roku, nr grobu 1149.

Stasicki Antoni (–1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego 3 kompanii, zmarł 11 XII 1920 roku, nr grobu 1260.

Staszek Władysław (–1920) – żołnierz 1 pułku artylerii górskiej, zmarł 11 X 1920 roku.

Stengl Paweł (–1920) – szeregowy, zmarł 21 I 1920 roku, nr grobu 831.

Stępień Jan (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł (17) 27 III 1920 roku, nr grobu 897.

Stopnicki (Stopnicki) Władysław (–1920) – szeregowy Oddziału Sanitarnego, zmarł 8 I 1920 roku, nr grobu 791.

Stopa Józef (–1920) – szeregowy w Urzędzie Gospodarczym 9 Dywizji, zmarł 12 I 1920 roku, nr grobu 803.

Swanejko Teodor – artylerzysta, innych danych nie ustalono, nr grobu 1403.

Swat Władysław (–1920) – szeregowy 52 pułku strzelców 2 kompanii, zmarł 14 II 1920 roku, nr grobu 873.

Szczowski Bronisław (–1920) – plutonowy 1 batalionu kolejowego 1 kompanii, zmarł 2 IX 1920 roku, nr grobu 1107.

Szczurek Ludwik (–1920) – szeregowy 12 batalionu artylerii (oddział szturmowy), zmarł 21 II 1920 roku, nr grobu 858.

Szewczuk Łukasz – szeregowy, zmarł 20 IX 1920 roku, nr grobu 1144.

Szewczyk (Szewczuk) Franciszek (–1920) – szeregowy 3 pułku wojsk kolejowych, zmarł 22 IX 1920 roku, nr grobu 1146.

Szmidt Stanisław (–1920) – szeregowy (plutonowy?), zmarł 12 I 1920 roku, nr grobu 812.

Szpyra Michał (–1920) – szeregowy 202 pułku saperów polowych, zmarł 19 VII 1920 roku, nr grobu 1011.

Szuber Bolesław (–1920) – szeregowy 4 pułku strzelców konnych 7 szwadronu, zmarł 19 IX 1920 roku, nr grobu 1136.

Szulc Gustaw – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1224.

Szyndler Gustaw (–1920) – szeregowy, zmarł 13 II 1920 roku, nr grobu 882.

Szyszek Jan (–1920) – sierżant, zmarł 23 VIII 1920 roku, nr grobu 1087.

Ścieranka Rudolf (–1919) – artylerzysta 4 pułku artylerii 4 batalionu, zmarł 5 V 1919 roku, nr grobu 702.

Ślusarski Józef (–1920) – szeregowy 2 pułku telegraficznego (saper), zmarł 26 II 1920 roku, nr grobu 896.

Śmiłowski Jan (–1920) – żołnierz 40 pułku piechoty strzelców lwowskich 3 kompanii, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 787.

Świątkiewicz Józef (–1920) – kapral 14 pułku piechoty (sztab pułku), zmarł 17 IX 1920 roku, nr grobu 1137.

Świder Adam (–1920) – żołnierz 6 batalionu etapowego wartowniczego, zmarł 25 XII 1920 roku.

Tarnowski Walenty – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1270.

Tobera (Topera) Zygmunt – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1205.

Trojnar Wawrzyniec (–1920) – sierżant, zmarł 6 I 1920 roku, nr grobu 792.

Truskiewicz Adam (–1920) – artylerzysta 5 pułku artylerii 2 batalionu, zmarł 6 IX 1920 roku, nr grobu 1122.

Tymorkiewicz Jan (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich 11 kompanii, zmarł 4 I 1920 roku, nr grobu 779.

Twardowski Franciszek (–1920) – szeregowy 6 batalionu kolejowego 35 kompanii, zmarł 6 IX 1920 roku, nr grobu 1192.

Warzecha Teofil (–1920) – szeregowy w Dowództwie Okręgu Generalnego (główny sztab), zmarł 14 VIII 1920 roku, nr grobu 1066.

Wawczyk Piotr (–1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego 3 kompanii, zmarł 29 III 1920 roku, nr grobu 1032.

Wawryszczuk (Wawczyszczak) Franciszek – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1188.

Węgrzynowicz Władysław (–1920) – szeregowy 54 pułku piechoty, zmarł 1 IX 1920 roku, nr grobu 1106.

Weiss Władysław (–1920) – podporucznik w Dowództwie Okręgu Generalnego (IV oddział), zmarł 1 I 1920 roku, nr grobu 770.

Welter Kazimierz (–1920) – szeregowy 105 pułku piechoty 5 kompanii, zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 1029.

Wiatrak Stanisław (–1920) – szeregowy 6 batalionu etapowego 1 kompanii, zmarł 12 IV 1920 roku, nr grobu 974.

Wiadrowicz Władysław (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 16 II 1920 roku, nr grobu 880.

Wichtowski Jan (-1920) – ułan 17 pułku ułanów, zmarł 1 (20?) VIII 1920 roku, nr grobu 1105.

Wieczorek Józef (Stefan) – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1244.

Wierański (Wieroński) Jan (-1920) – kapral 20 pułku piechoty 4 kompanii, zmarł 13 VIII 1920 roku, nr grobu 1064.

Wierzbicki Stanisław (-1919) – szeregowy, zmarł 31 XII 1919 roku, nr grobu 773.

Wilczyński Jan (-1920) – szeregowy 37 (53?) pułku piechoty 10 kompanii, zmarł 21 IX (XI?) 1920 roku, nr grobu 1152.

Wilhelm Piotr (-1920) – szeregowy szpitala wojskowego nr 1, zmarł 24 (26?) IX 1920 roku, nr grobu 1150.

Winiarski Paweł (-1920) – szeregowy kompanii sanitarnej szpitala okręgowego, zmarł 2 I 1920 roku, nr grobu 782.

Wiśniewski Jan Mieczysław (-1920) – żołnierz 40 pułku kompanii kolejowej, zmarł 9 II 1920 roku, nr grobu 821.

Wiśniewski Jan (-1920) – szeregowy? batalionu wartowniczego 1 kompanii, zmarł 14 III 1920 roku, nr grobu 937.

Witek Józef (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty 1 kompanii, zmarł 27 VII 1920 roku, nr grobu 1047.

Wołoszyn (Wołyszyn) Albin – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1232.

Woltański Stanisław (-1920) – szeregowy 33 pułku piechoty 3 batalionu, zmarł 15 X 1920 roku, nr grobu 1190.

Woszczyński Stanisław (-1920) – szeregowy, zmarł 13 I 1920 roku, nr grobu 825.

Woźniak Franciszek (-1920) – szeregowy 40 pułku piechoty strzelców lwowskich, zmarł 30 XII 1920 roku, nr grobu 1214.

Woźniak Michał – szeregowy, innych danych nie ustalono, nr grobu 1229.

Wójcicki Józef (-1920) – szeregowy 40 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 6 XI 1920 roku, nr grobu 1221.

Wójcik Stanisław (-1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców 2 kompanii, zmarł 21 II 1920 roku, nr grobu 894.

Wróblewski Władysław (-1920) – szeregowy 127 kompanii taborów, zmarł 26 VIII 1920 roku, nr grobu 1190.

Wypasek Michał (-1920) – szeregowy 20 pułku kontroli technicznej, zmarł 3 X 1920 roku, nr grobu 1156.

Zaboszt Ludwik (–1920) – szeregowy 49 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 15 VIII 1920 roku, nr grobu 991.

Zajac Michał (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 23 II 1920 roku, nr grobu 962.

Załuski Wincenty (–1920) – szeregowy 40 pułku piechoty kompanii zapasowej, zmarł 25 XII 1920 roku, nr grobu 1258.

Zarański Walenty (–1920) – szeregowy, zmarł 6 XII 1920 roku, nr grobu 1256.

Zarzeka Stanisław (–1920) – kapral (obsługa więzienia wojskowego), zmarł 28 IV 1920 roku, nr grobu 982.

Zata (Żała) Jan (–1920) – szeregowy, zmarł 12 (17?) II 1920 roku, nr grobu 857.

Zatorski Jan (–1920) – szeregowy 145 pułku piechoty, zmarł 21 (2?) I 1920, nr grobu 805.

Zawadzki Michał (–1920) – szeregowy 6 pułku piechoty batalionu zapasowego, zmarł 27 XII 1920 roku, nr grobu 1265.

Zawadzki Władysław (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 2 kompanii, zmarł 14 III 1920 roku, nr grobu 936.

Zembal Adam (–1920) – żołnierz 40 pułku piechoty strzelców lwowskich, zmarł 24 (21?) III 1920 roku, nr grobu 943.

Zetent Bronisław (1899 – 1920) – urodzony w Łucku, szeregowy (obsługa pociągu pancernego), zmarł 4 VIII 1920 roku, nr grobu 1026.

Zdunik Aleksander (–1920) – szeregowy 52 pułku piechoty strzelców kresowych 3 kompanii, zmarł 25 III 1920 roku, nr grobu 966.

Zieliński Aleksander (–1920) – sierżant 143 pułku 9 kompanii, zmarł 19 IV 1920 roku, nr grobu 972.

Zieliński Jan (–1920) – podporucznik 2 batalionu etapowego, zmarł 6 III 1920 roku, nr grobu 932.

Zieliński Franciszek (–1920) – szeregowiec, zmarł 13 III 1920 roku.

Zielonka Antoni (–1920) – żołnierz 213 pułku ochotniczego 3 kompanii, zmarł 3 XI 1920 roku, nr grobu 1206.

Ziełkowski Władysław (–1920) – szeregowy 38 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 25 IX 1920 roku, nr grobu 1147.

Ziembowicz Józef (–1920) – kapral 45 pułku piechoty 3 kompanii, zmarł 13 IV 1920 roku, nr grobu 973.

Zych Edward (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty strzelców kresowych, zmarł 17 II 1920 roku, nr grobu 878.

Żaba Jan (–1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego, zmarł 11 X 1920 roku, nr grobu 1181.

Żelazowski Marcin (–1920) – szeregowy szpitala zapasowego, zmarł 24 VIII 1920 roku, nr grobu 1092.

Żern (Zern) Feliks – kanonier, nr grobu 1364.

Żukowski Jan (–1920) – szeregowy 53 pułku piechoty 2 kompanii, zmarł 4 IV 1920 roku, nr grobu 1022.

Życzyński Leonard (–1920) – szeregowy 6 batalionu wartowniczego, zmarł 23 III 1920 roku, nr grobu 903.

522–548. **27 nieznanymi żołnierzami pochowanymi w zbiorowej mogile.**

549–608. **60 osób – nazwiska w trakcie weryfikacji.**

4. Druga wojna światowa, unicestwienie kwatery i jej obecny stan

Wydarzenia II wojny światowej nie doprowadziły do zniszczenia kwatery. Była ona jednak świadkiem ciężkich walk, jakie na tym terenie, we wrześniu 1939 r., prowadziło wojsko polskie i Ochotnicza Kompania Harcerska z żołnierzami niemieckiej 1 Dywizji Górskiej. O gwałtowności tamtych zmagania świadczą ślady zniszczeń na wielu pomnikach i nagrobkach. Cmentarz Janowski znajdował się bezpośrednio na linii frontu – był ostatnią polską redutą obrony przed nacierającymi od strony Zboisk i Janowa siłami przeciwnika. Niemcom udało się dwukrotnie opanować teren nekropolii, zostali jednak dość szybko z niej wyparci. Z kolei Polacy przeprowadzali stąd akcje zaczepne, mające na celu zdobycie pobliskich wzgórz i otworzenie Armii „Małopolska” drogi do miasta.

Na omawianym odcinku w trakcie dziesięciodniowych walk Niemcy ponieśli poważne straty. Nie udało im się też zająć Lwowa. 22 IX 1939 r. w rękach polskich znajdowały się obydwie cmentarze janowskie – chrześcijański i żydowski. Jednak tego samego dnia dowództwo zdecydowało o przekazaniu miasta Armii Czerwonej. Ten tragiczny dzień, który miał okazać się końcem polskości Lwowa, tak opisał jeden z uczestników walk: „22 września około 6 rano trąbka zagrała na zbiórkę. Przybył goniec na motocyklu. Na Krzyż Lotników [przypuszczalnie Krzyż Obrońców Lwowa – P. N.] została wciągnięta biała flaga. Padł rozkaz składania broni. Dowódca, który wydał ten rozkaz, strzelił sobie w skroń. Broń rzucono na pryzmę. Wielu jednak broń zakopywało lub wrzuca-

ł do grobowców (później się przydała). Rozchodziliśmy się małymi grupkami²². Przymuszalnie wtedy na cmentarzu (być może nawet na terenie samej kwatery) pochowano ostatnich poległych.

W czasie okupacji sowieckiej i niemieckiej nie było mowy, aby Polacy mogli swobodnie manifestować swe uczucia patriotyczne. Takimi miejscami, gdzie starano się to czynić w milczeniu, były cmentarze. 1 listopada były one pełne modlących się ludzi, składających kwiaty i lampiony. Niemcy, inaczej niż Rosjanie, nie starali się utrudniać praktyk religijnych i kultywowania pamięci o zmarłych. Po ujawnieniu zbrodni popełnionych przez NKWD w lwowskich więzieniach zezwolili nawet na manifestacyjne pochowanie ofiar terroru. Na Cmentarzu Janowskim urządzono dla nich dwa masowe groby, w których złożono ciała kilkuset pomordowanych. Hitlerowskie władze okupacyjne stworzyły na terenie nekropolii panteon dla poległych na froncie wschodnim żołnierzy Wehrmachtu i ich słowackich sojuszników. Z tej też racji był on dość często odwiedzany przez niemieckich dygnitarzy i nadzorowany przez policję. Obawiając się aresztowań polskie podziemie nie organizowało tutaj żadnych patriotycznych akcji. Doszło jedynie do spektakularnego wywieszenia nad bramą cmentarną napisu „Nur für Deutsche”²³.

Działania wojenne polska kwatery wojskowa przetrwała w stanie niemal nienaruszonym. Poważnych uszkodzeń doznał jeszcze w 1939 r. pomnik – ołtarz, który wymagał pilnego remontu. Niestety, sytuacja była wyjątkowo niesprzyjająca. Zgoda mocarstw zachodnich na oddanie Lwowa Związkowi Radzieckiemu i przymusowa „ekspatriacja” Polaków zaciążyły na losie wielu historycznych pamiątek miasta. Rozpoczętą jeszcze w 1939 r. depolonizację (zmiana nazw ulic i urzędów, wywłaszczanie z komunalnego i prywatnego mienia) kontynuowano teraz z jeszcze większą siłą. Kolejne dni miały w atmosferze terroru – wielu ludzi

²² *Wspomnienia harcerzy – uczestników obrony Lwowa we wrześniu 1939 roku*, wybór, wstęp i oprac. J. Wojtyczka, Kraków 2002, s. 120.

²³ O wydarzeniu tym pisał Stanisław Pempel: „Z frontu wschodniego do Lwowa przywożono masowe transporty rannych i odmrożonych, wśród których panowała duża śmiertelność. Zmarłych żołnierzy grzebali Niemcy na Cmentarzu Janowskim. Sytuacja ta nasunęła Sadowskiemu [Lech Sadowski – szef Oddziału VI Biura Informacji i Propagandy Komendy ZWZ – AK Obszaru Lwów] pomysł, który udało się zrealizować. W warsztacie głuchoniemego Karola Janeckiego przy ul. Janowskiej 10 zrobiony został duży szyld, pomalowany na czarno z dużym białym napisem «Nur für Deutsche» oraz z małymi literkami u dołu KWC (Kierownictwo Walki Cywilnej). Po przewiezieniu szyld został powieszony nad bramą cmentarną przy pomocy dozorczy, przekonanego, że to na polecenie władz niemieckich. Po dwu dniach żandarmeria niemiecka zerwała szyld, dostało się dozorczy, ale miasto miało zabawę i powód do śmiechu”. S. Pempel, *ZWZ – AK we Lwowie 1939–1945*, Warszawa 1990, s. 58.

przepadło bez wieści. NKWD przeprowadzało aresztowania i wywózki, zamknięto kolejne kościoły i klasztory, niszczone pomniki oraz tablice. Władze sowieckie nie zamierzały oszczędzić również cmentarzy i kwater wojennych, które stanowiły zbyt wymowne świadectwo polskości miasta. Nie brakowało jeszcze miejsc grzebalnych, dlatego też nie prowadzono w tym zakresie jakiegokolwiek bardziej zorganizowanej akcji.

Po tzw. drugiej repatriacji w latach 1956–1957 liczba Polaków we Lwowie uległa kolejnemu zmniejszeniu. Nie było sposobu, aby ci, co pozostali, zdołali powstrzymać dewastację cmentarzy zagrożonych nie tylko przez przyrodę, ale także wandalów i złodziei. Warto jednak wspomnieć tych, którzy starali się hamować ten proces: Janinę Fastnacht, Marię Klamut, Zofię Panek, Krystynę Panek²⁴, Wiktorię Mizio, Marię Tereszczak, Marię Kotla, Wacława Olszewicza, Zofię Rogalińską-Kotulę i innych. Dzięki ich wysiłkom kwatera Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich na Cmentarzu Janowskim utrzymywana była w należytym porządku. Jedynie uszkodzony uderzeniem pocisku pomnik – ołtarz narażony na działanie czynników atmosferycznych, niszczał coraz bardziej.

Po II wojnie światowej Lwów stał się miastem zdominowanym przez Ukraińców. Obawiając się wzrostu uczuć nacjonalistycznych w dawne narodowe święta ukraińskie, milicja sowiecka inwigilowała kwaterę żołnierzy UGA i USS. Tym należy tłumaczyć fakt, że trzykrotnie, w uroczystość Wszystkich Świętych (obchodzoną przez Ukraińców jako rocznica proklamowania Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej) na terenie znajdującej się wyżej polskiej kwatery wojskowej został zatrzymany Marian Baranowski. Rokrocznie czcił on tutaj pamięć swego ojca, zamordowanego przez NKWD 14 I 1945 r. w więzieniu na Łąckiego²⁵. W 1974 r. KGB skierowało list do pracy, oskarżając go, o stawianie świec na grobach strzelców siczowych. Sprawę rozpatrywano na zebraniu zakładowej komórki partyjnej, jednak zarzut był zbyt absurdalny, ponieważ Baranowski nigdy nie krył się z tym, że jest Polakiem²⁶.

W 1971 r. władze miejskie podjęły decyzję o zniszczeniu wszystkich nieradzieckich kwater i cmentarzy żołnierskich znajdujących się we Lwowie²⁷. Okrutny los spotkał Cmentarz Orłąt, gdzie za pomocą czołgu zburzono przylegającą

²⁴ A. Fastnacht-Stupnicka, *Zostali we Lwowie*, Wrocław 2010, s. 232.

²⁵ Jego los nie został nigdy dostatecznie wyjaśniony, ponieważ ciała nie wydano rodzinie.

²⁶ Relacja Mariana Baranowskiego z 22 VIII 2006 r.

²⁷ Zaraz po II wojnie światowej zniszczono groby niemieckie na cmentarzach Janowskim i Stryjskim. Kilka lat później, aby uzyskać nowy teren dla pochówków, zniszczono austriacki cmentarz wojenny, a jego terytorium przyłączono do nekropolii Łyczakowskiej.

do pomnika chwały kolumnadę i gąsienicami stratowano groby. Na nekropolii jawnowskiej zniwelowano (oszczędzone jeszcze w pierwszych powojennych latach) mogiły żołnierzy słowackich z lat 1941–1944. Rozpoczęto też systematyczny proces niszczenia dwóch sąsiadujących ze sobą kwater (Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich z lat 1918–1920 oraz żołnierzy UGA i USS). We „względny” spokoju pozostawiono jedynie niewielką nekropolię na Zniesieniu, choć i tutaj planowano wybudowanie rozległego kompleksu rozrywkowo-rekreacyjnego. Na dawnej prowincji całkowicie zniszczono niewielki parafialny cmentarz na Zboisku. W celu zapewnienia miejsca dla nowych „grażdan” zaczęto przekopywać ziemne mogiły na coraz bardziej przepełnionych lwowskich nekropoliach.

W 1971 r. z tyłu polskiego cmentarzyka wojskowego (po prawej stronie, na miejscu dwóch ostatnich rzędów) pojawiły się nowe groby. Wycięto wszystkie stalowe krzyże, których użyto jako podkład przy budowie dalszej części ulicy Wuleckiej. Rozbito dwa obeliski przed wejściem do kwatery oraz płytę położoną na zbiorowej mogile 27 nieznanych żołnierzy. Proces niszczenia trwał nieprzerwanie aż do 1989 roku. W efekcie stan kwatery przedstawia się dziś następująco:

1. Zachowało się 114 grobów z prawej strony cmentarzyka oraz mogiła 27 nieznanych żołnierzy w jego osi środkowej. Całkowitemu zniszczeniu uległa lewa część (z wyjątkiem górnego muru oporowego), gdzie od lat siedemdziesiątych XX wieku budowano duże, podpiwniczone grobowce. Znajdujące się tutaj mogiły bohaterów zostały całkowicie zniszczone. Ich kości wraz z ziemią zostały wysypane na centralne przejście prowadzące do ołtarza – pomnika. Jest możliwe, że część mogił przetrwała nienaruszona w szerokich przejściach (między rzędami nowych grobowców), przykryta warstwą betonu lub asfaltu.
2. W zniszczonej częściowo prawej stronie kwatery w całości ocalały jedynie dwa rzędy grobów. Wśród nowych pochówków dominują mogiły ziemne i średniej wielkości nagrobki (ogrodzone zgodnie z rosyjskim zwyczajem żelaznymi płotami). Niestety, zniszczenia mają również charakter nieodwracalny.
3. Zarówno w prawej, jak i lewej części kwatery, w pierwszym rzędzie od góry nie zachował się ani jeden polski grób.
4. Górna część pola 37, przeznaczona do chowania wojskowych i ich rodzin, również została zabudowana. Pierwsze „nowe” groby – przeważnie Ukraińców lub Rosjan – pojawiły się w 1952 roku. Do końca 1939 r. były tu pochowane zaledwie cztery osoby (zob. aneks 4). Warto zaznaczyć, że w najwyższej części tego pola w latach 1941–1943 chowano radzieckich jeńców wojennych – więźniów Cytadeli, którzy tam umierali z wycieńczenia i chorób zakaźnych.

5. Ocalałe mogiły żołnierskie na terenie polskiej kwatery wojskowej znaczą betonowe krzyże postawione przez członków Towarzystwa Opieki nad Grobami Wojskowymi we Lwowie²⁸. Przed nimi widać betonowe postumenty, z których wystają jeszcze ślady po dawnych metalowych krzyżach.

6. Znajdujący się w centralnej części kwatery pomnik – ołtarz jest w złym stanie. Renowacji wymaga zwłaszcza jego ramię poprzeczne, uszkodzone uderzeniem pocisku, oraz tylnia ściana podziurawiona licznymi śladami po kulach. Zrujnowane są również płyty okalające ołtarz od przodu. Pomnik jest zawilgocony. W jego górnej części staraniem Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Wojskowymi we Lwowie usunięto samosiejkę, która groziła rozsądzeniem konstrukcji.

7. W stanie nienaruszonym ocalała tablica fundacyjna pomnika, wmurowana w lipcu 1939 r. w głównej ścianie oporowej.

8. W prawej części cmentarzyka zachowały się oryginalne murki oporowe. Ocalał też częściowo postument, na którym stała jedna z dwóch płyt informacyjnych. Jej zniszczony fragment udało się odnaleźć na sąsiednim polu.

9. Nigdzie nie zachowały się elementy oryginalnych krzyży oraz tabliczek z imionami i nazwiskami poległych i zmarłych bohaterów. Może to utrudnić w przyszłości rekonstrukcję cmentarzyka i ustalenie kolejności poszczególnych grobów.

W 2003 r. na terenie zniszczonej kwatery było pochowanych 151 „nowych” osób w pięciu mogiłach ziemnych i 75 grobowcach murowanych. Dodatkowo pięć grobowców stało jeszcze pustych. Statystyczne zestawienie liczby pochówków latach 1943–2003 zamieszczono w tabeli:

Tabela 3. Osoby pochowane na terenie Kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich w latach 1947–2003, wg daty ich śmierci

Rok	1947	1966	1971	1973	1974	1975	1976	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
Liczba osób	1	1	12	1	2	1	2	3	5	2	4	13	6	10	7	13
Rok	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Liczba osób	9	7	6	5	7	4	2	3	3	3	5	3	1	6	3	1

²⁸ Swą działalnością nawiązuje do swego poprzednika – Polskiego Towarzystwa Opieki nad Grobami Bohaterów we Lwowie.

W latach 1971–1991 pochowano na terenie kwatery 115 osób. Dwie, które zmarły w 1947 i 1966 r., zostały najprawdopodobniej ekshumowane i przeniesione do wybudowanych tutaj grobowców rodzinnych z innych części cmentarza. Bilans lat 1992–2003 obejmuje pochówki 34 ludzi. Ciała wszystkich, z wyjątkiem jednego, złożono do istniejących już grobowców podpiwniczonych. Ten jedyny pochówek w grobie ziemnym odbył się w 2002 r., na wolnym miejscu²⁹. Do rangi symbolu urasta fakt, że jego uczestnicy – Rosjanie – przepraszali obecnego tam wówczas Tadeusza Peszka³⁰, że pochówek odbywa się na miejscu polskiej kwatery wojskowej.

5. Ku odnowieniu?

Wstępem do rozpoczęcia starań o odnowienie cmentarzy żołnierskich we Lwowie stało się powołanie w 1988 r. Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej. W 1989 r. grupa miejscowych Polaków na czele z Włodzimierzem Popławskim dokonała odgruzowania i odświeżenia mogił na terenie polskiej kwatery wojskowej. 20 maja pracownicy firmy „Energopol”, kierowanej przez dyr. Józefa Bobrowskiego, rozpoczęli prace porządkowe na zdewastowanym Cmentarzu Orłąt. 24 czerwca inżynier Jan Wingralek uzgodnił ze stroną ukraińską wejście ekipy ze sprzętem na teren janowskiej nekropolii³¹. Ocalałą część cmentarzyka wojskowego ogrodzono wówczas z lewej strony betonowym murem.

31 października 1989 r., w przeddzień uroczystości Wszystkich Świętych, na Cmentarzu Janowskim odbyła się uroczystość pojednania narodów polskiego i ukraińskiego. Jego inicjatorami byli: ze strony polskiej prezes Towarzystwa Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej – prof. Leszek Mazepa, i lekarz – Adam Kokodyński, ze strony ukraińskiej nieżyjący już humanista – Rostysław Bratuń, i przewodniczący lwowskiego „Memoriału” – Jewhen Hryniw³². W centralnym

²⁹ Jak wynika z ogólnego planu cmentarza – poza linią zarysu polskich grobów.

³⁰ Jest jedną z osób opiekujących się kwaterą i członkiem Towarzystwa Opieki nad Grobami Wojskowymi we Lwowie.

³¹ J. W. Wingralek, *Tak blisko siebie. Z notatek lat 1980–1982 i 1987–1994*, Warszawa 1995, s. 35.

³² B. Rafalska, „*Tam, gdzie lwowskie śpią Orłęta...*”, „Gazeta Lwowska”, 1999, nr 17, s. 3; L. Mazepa, *W 20. rocznicę założenia. Załączki Stowarzyszenia Polskiego we Lwowie*, „Kurier Galicyjski”, 2004, nr 14, s. 15.

miejscu zniszczonej kwatery żołnierzy UGA i USS ustawiono wielki brzozywy krzyż zdobiony wieńcem cierniowym. Przed nim zebrało się mnóstwo ludzi z flagami narodowymi Polski i Ukrainy, zapalono znicze. Odśpiewano greckokatolickie pieśni religijne i modlitwy za zmarłych. Towarzystwo Kultury Polskiej Ziemi Lwowskiej złożyło u stóp krzyża wieniec z napisem: „Za naszą i waszą wolność”³³. Uroczystości przeniesiono następnie na zniszczony Cmentarz Orląt, gdzie przy mogile pięciu poległych z Persenkówki pochyliły się polskie i ukraińskie sztandary. Delegacja ukraińska złożyła wieniec z napisem na szarfi: „Braciom Polakom, Ukraińcy Lwowa”. J. Hryniw, R. Bratuń i L. Mazepa wygłosili przemówienia, apelując o wzajemne porozumienie i braterską przyjaźń w imię wspólnej walki o wolność. Była to odważna inicjatywa przedstawicieli obu narodów, której duch niestety w niedługim czasie miał się zatracić.

Wspomniana część uroczystości na Cmentarzu Janowskim stała się okazją do złożenia hołdu bohaterom spoczywającym na terenie zniszczonej polskiej kwatery wojskowej. Obecni złożyli tam kwiaty i zapalili znicze.

W okresie późniejszym starania o odnowienie polskich nekropolii wojskowych przejęła Rada Ochrony Pamięci, Walk i Męczeństwa oraz powstałe w 1994 r. Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Wojskowymi we Lwowie. Na Cmentarzu Janowskim powrócono do przedwojennych tradycji: składania wieńców przy pomniku – ołtarzu (czynią to obecnie władze konsularne Rzeczypospolitej) oraz odprawiania mszy świętej w Dzień Zaduszny (przy grobie abp. Józefa Bilczewskiego).

Niestety, do tej pory nie udało się odnowić zniszczonej kwatery. W latach dziewięćdziesiątych strona polska akcentowała przede wszystkim konieczność odbudowy Cmentarza Orląt, który stanowił narodową świętość. Liczne utrudnienia stwarzane przez władze Lwowa sprawiły, że nie podjęto równoczesnych starań o odnowienie grobów wojskowych na nekropolii janowskiej. Zatem znów, podobnie jak w okresie międzywojennym, historia źle obeszła się z bohaterami, którym ślepy los lub zwykły przypadek wyznaczył na miejsce pochówku ten cmentarz.

W 1994 r. władze miasta przystąpiły do odnawiania zniszczonej w latach 70. kwatery żołnierzy ukraińskich. Kierujący pracami firmy budowlanej Wołodmyr Zinkiewicz sugerował, aby jednocześnie doprowadzić do odnowienia polskiej kwatery wojskowej. Towarzystwo Opieki nad Grobami Wojskowymi podjęło wówczas starania o ekshumację osób pochowanych tu po II wojnie światowej. Do zamiaru tego odniósł się przychylnie dyrektor Cmentarza Janowskiego³⁴. Z powodu prze-

³³ J. Czerkas-Chuchrowska, *Zaduszki we Lwowie*, „Czerwony Sztandar”, 1989, nr 255, s. 4.

³⁴ *Listy do redakcji*, „Cracovia – Leopoli”, 1997, nr 2 (10), s. 51.

pełnienia nekropolii nie potrafił jednak wskazać lokalizacji pod nowe groby i na tym etapie sprawa upadła. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych pojawiła się kolejna szansa na odnowienie polskiej kwatery wojskowej. Od strony północnej Cmentarz Janowski został powiększony o przylegające doń ogródki działkowe, o czym informował Radę Ochrony Pamięci, Walk i Męczeństwa mieszkający we Lwowie Tadeusz Peszek. Niestety, teren ten został już prawie całkowicie zabudowany, co znów odsuwa w czasie możliwość odbudowy polskiej kwatery wojskowej.

Staraniem wspomnianego Towarzystwa zachowane mogiły oznaczono 73 betonowymi krzyżami, podobnymi do tych, jakie umieszczono w kwaterach wojskowych w Busku i Zadwórz. W gotowych formach odlewano je na Cmentarzu Orłąt pod katakumbami. W październiku 1996 r., samochodem ofiarowanym przez Urząd Dzielnicy Warszawa – Żolibórz, zostały przewiezione na Cmentarz Janowski.

Szcątkową formą, w jakiej zdołał ostać się polski cmentarz wojskowy, od 1991 r. opiekują się członkowie wspomnianego Towarzystwa: Jarosław Blinowski, jego córka Anna Blinowska oraz Tadeusz Peszek.

6. Zakończenie

Do tej pory nie udało się doprowadzić do odnowienia polskiej kwatery wojskowej na Cmentarzu Janowskim. Nie wydaje się jednak, aby w ciągu ostatnich 20 lat prowadzono w tym zakresie bardziej energiczne starania. W swym obecnym stanie kwatery jaskrawie kontrastuje ona, z pięknie odnowionym, choć pozbawionym części przedwojennych napisów, symboli i elementów małej architektury Cmentarzem Obrońców Lwowa. Jej dewastacja wręcz razi na tle znajdującej się nieopodal ukraińskiej kwatery wojennej. To „zapomnienie” jest tym boleśniesz, że większość Polaków, którzy tak licznie odwiedzają gród Lwa, w ogóle nie wie o istnieniu tego miejsca. Tu nie zatrzymują się autokary, bardzo rzadko pojawiają się też przewodnicy z grupami wycieczek. Kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich na Cmentarzu Janowskim wciąż czeka na swe lepsze jutro. Podpisane w tej kwestii porozumienie pomiędzy Radą Ochrony Pamięci, Walk i Męczeństwa a władzami Lwowa wciąż pozostaje martwą literą.

Sądząc po komplikacjach, jakie towarzyszyły odnawianiu Cmentarza Orłąt, proces odbudowy nie odbywałby się bez przeszkód. W samym Lwowie wciąż nie brakuje osób, które na swym antypolonizmie starają się zbić polityczny kapitał. Należą do nich nie tylko działacze UNA – UNSO, ale także niektórzy miejsco-

wi politycy i radni miejscy. Państwo ukraińskie nie kwestionuje konieczności odnowienia zniszczonych mogił wojskowych, konsekwentnie jednak stara się kształtować korzystną dla siebie wersję historii. Służy temu m.in. powtarzana od lat teza o polskiej okupacji Lwowa – miasta, w którym Polacy aż do połowy 1945 r. stanowili absolutną większość populacji, w którym mieszkali od pokoleń i za które oddawali swe życie.

To, że do tej pory nie udało się odnowić kwatery wojskowej na Cmentarzu Janowskim, jest także winą strony polskiej. Trudno oprzeć się wrażeniu, że w cieniu priorytetu, jakim była rekonstrukcja Cmentarza Obrońców Lwowa, przy ciągłych trudnościach stawianych przez Ukraińców, sprawa ta zeszła całkowicie na drugi plan. Wydaje się, że przy ogromnych nakładach finansowych, jakie poniesiono na przywrócenie do życia nekropolii Orląt, również i te groby mogły zostać odnowione.

W międzywojennej Polsce groby bohaterów walk z lat 1918–1921 otaczano wielkim szacunkiem. Pamiętano, że ich śmierć była ceną wolności tych, którzy przeżyli. Oddawano również należny hołd żołnierzom sprzymierzonych, jak i wrogich armii, urządzając im cmentarze i kwatery wojskowe. W obliczu trudności, na jakie napotyka wciąż upamiętnianie i odnawianie naszych mogił na Ukrainie, trzeba przypomnieć, że Polacy w 1920 roku oddawali swe życie również za wolność tego kraju. Wysiłkiem Polski została wówczas zatrzymana ekspansja komunizmu w Europie i dlatego ma ona szczególne prawo, aby prochy jej synów były szanowane.

W ciągu minionego półwiecza systemy totalitarne: faszyzm i komunizm, a także nacjonalizm ukraiński ze szczególną zaciekleścią dążyły do zniszczenia polskości na Kresach. Efektem tych działań była nie tylko śmierć wielu tysięcy ludzi, ich strach, poniewierka i wygnanie, ale także niewyobrażalne wręcz straty, jakie nasza kultura poniosła na tych ziemiach. Z powierzchni ziemi zniknęły setki zabytkowych budowli i tysiące bezcennych wręcz dzieł sztuki. Pogłębia się daleko posunięta ruina wielu kościołów, cmentarzy, dworów i pałaców. Dziś, gdy Kresy stają się coraz bardziej mitem w naszej świadomości, istnieje szczególnie obowiązek przywrócenia ich zbiorowej pamięci narodu. Z ziem tych wywodzi swe korzenie wielu wybitnych Polaków – mężów stanu, ludzi kultury, wodzów i bohaterów narodowych. Pamięć o tym dziedzictwie musimy przekazać następnym pokoleniom. Troska o mogiły zawsze stanowi moralną powinność żyjących wobec zmarłych, jest też podstawowym chrześcijańskim obowiązkiem. Bez tego dziedzictwa naród stopniowo traci swą tożsamość.

Aneks 1. Obrońcy przeniesieni z Cmentarza Janowskiego na Cmentarz Obrońców Lwowa w latach 1925–1926

Lp.	Nazwisko i imię	Miejsce pochówku na cm. Janowskim	Miejsce pochówku na cm. Obrońców Lwowa
1	Adamczewski Franciszek	Kw. 28, nr grobu 64	Kw. III, nr grobu 162
2	Adamowicz Aleksander Stanisław	Kw. 28, nr grobu 88	Kw. XII, nr grobu 834
3	Andree Józef	Kw. 38, nr grobu 257	Kw. XII, nr grobu 840
4	Antoniuk Stefan	Kw. 38, nr grobu 488	Kw. XII, nr grobu 858
5	Baczymański Mieczysław		Kw. XII, nr grobu 849
6	Baczyński Janusz Mieczysław		Kw. XII, nr grobu 851
7	Baran Albin		Kw. III, nr grobu 117
8	Baran Władysław	Kw. 28, nr grobu 105	Kw. XII, nr grobu 880
9	Barnaś Wojciech ¹	Kw. 38, nr grobu 505	Kw. XII, nr grobu 850
10	Bartkiewicz Stanisław	Kw. 28, nr grobu 17	Kw. XII, nr grobu 865
11	Bednarski Michał	Kw. 28, nr grobu 76	Kw. X, nr grobu 744
12	Bittner Jan	Kw. 28, nr grobu 56	Kw. XII, nr grobu 878
13	Bondaruk Antoni	Kw. 28, nr grobu 23	Kw. XII, nr grobu 869
14	Borowski Stanisław	Kw. 28, nr grobu 55	Kw. III, nr grobu 141
15	Bordun Anna		Kw. III, nr grobu 180
16	Brezdeń Kazimierz		Kw. III, nr grobu 132
17	Brutelówna Helena		Kw. III, nr grobu 150
18	Brzeziński Stefan	Kw. 28, nr grobu 38	Kw. XII, nr grobu 882
19	Buczyński Mateusz		Kw. XII, nr grobu 883
20	Celnik Stanisław		Kw. III, nr grobu 167
21	Ciążyński Tadeusz		Kw. XII, nr grobu 841
22	Chojnacki Kazimierz	Kw. 28, nr grobu 33	Kw. III, nr grobu 120
23	Chudyba Stanisław		Kw. XII, nr grobu 839
24	Chudzicki Józef	Kw. 28, nr grobu 19	Kw. III, nr grobu 106
25	Chudzik Tomasz	Kw. 28, nr grobu 7	Kw. III, nr grobu 85
26	Cwalina Waclaw	Kw. 28, nr grobu 104	Kw. III, nr grobu 105
27	Czerkas Edward ²		Kw. III, nr grobu 171
28	Czuchraj Jan	Kw. 28, nr grobu 42	Kw. XII, nr grobu 876
29	Ćwiok Władysław	Kw. 28, nr grobu 32	Kw. III, nr grobu 86
30	Darowski Teofil	Kw. 28, nr grobu 60	Kw. III, nr grobu 104
31	Dąbrowski Leonard		Kw. III, nr grobu 116
32	Dobrowolski Leopold		Kw. III, nr grobu 172.
33	Drahorad Bolesław	Kw. 28, nr grobu 12	Kw. III, nr grobu 87
34	Drużbacki Adam		Kw. III, nr grobu 129

35	Duchliński Ludwik		Kw. XII, nr grobu 881
36	Eustachiewicz Stanisław		Kw. III, nr grobu 170
37	Felczak Józef		Kw. III, nr grobu 145
38	Fok Stefan		Kw. XII, nr grobu 829
39	Friedel Leon		Kw. XII, nr grobu 856
40	Gajek Kazimierz	Kw. 28, nr grobu 157	Kw. XII, nr grobu 847
41	Gajewski Izydor	Kw. 28, nr grobu 14	Kw. III, nr grobu 125
42	Grenik Józef		Kw. XII, nr grobu 871
43	Gretkowski Szczepan	Kw. 38, nr grobu 628, przeniesiony do kw. 37, nr grobu 670	Kw. III, nr grobu 115
44	Fok Stefan		Kw. XII, nr grobu 829
45	Hass Jakub		Kw. XII, nr grobu 857
46	Heck Władysław	Kw. 28, nr grobu 105	Kw. XII, nr grobu 835
47	Iglicki Władysław	Kw. 37, nr grobu 849	Kw. III, nr grobu 93
48	Janusz Stefan		Kw. III, nr grobu 133
49	Jaworski Michał		Kw. XII, nr grobu 860
50	Jurakowski Leopold ³	Kw. 37, nr grobu 694	Kw. XII, nr grobu 848
51	Jurdyga Michał	Kw. 28, nr grobu 95	Kw. XII, nr grobu 859
52	Karabin Wacław ⁴	Kw. 37, nr grobu 674 (687?)	Kw. III, nr grobu 89
53	Kasperkiewicz Zygmunt		Kw. III, nr grobu 127
54	Kiebel Marian		Kw. XII, nr grobu 826
55	Kopeć Franciszek	Kw. 37, nr grobu 695	Kw. III, nr grobu 118
56	Kornaszewska Ida	Kw. 37, nr grobu 660 (678)	Kw. III, nr grobu 179
57	Kowalczuk Kazimierz	Kw. 28, nr grobu 102	Kw. XII, nr grobu 877
58	Krajczyński Stefan		Kw. III, nr grobu 99
59	Kraus Władysław	Kw. 37, nr grobu 687 (737)	Kw. XII, nr grobu 836
60	Krupa Antoni	Kw. 37, nr grobu 659 (677)	Kw. III, nr grobu 100
61	Krzyżanowski Józef		Kw. III, nr grobu 94
62	Kuźmiński Jan		Kw. XII, nr grobu 870
63	Kwiatkowski Janusz		Kw. III, nr grobu 136
64	Kwiatkowski Władysław		Kw. XII, nr grobu 837
65	Latocha Stanisław		Kw. III, nr grobu 160
66	Lisowski Jan		Kw. III, nr grobu 179?
67	Lorfing Władysław	Kw. 37, nr grobu 1193	Kw. XII, nr grobu 869
68	Maciejny Jan	Kw. 28, nr grobu 45	Kw. III, nr grobu 109
69	Madej Antoni		Kw. III, nr grobu 101
70	Malinowski Michał		Kw. III, nr grobu 95
71	Marczewski Jan		Kw. III, nr grobu 144
72	Markiewicz Mieczysław	Kw. 37, nr grobu 697	Kw. III, nr grobu 135
73	Mazurczak Jan		Kw. III, nr grobu 152

74	Maryniakówna Aleksandra		Kw. III, nr grobu 174
75	Marzec Ludwik	Kw. 28, nr grobu 44	Kw. III, nr grobu 108
76	Michałowski Antoni		Kw. III, nr grobu 119
77	Miczyński Władysław		Kw. III, nr grobu 143
78	Miśków Kazimierz		Kw. XII, nr grobu 845
79	Ochmański Wacław		Kw. III, nr grobu 103
80	Olendzki Kazimierz	Kw. 37, nr grobu 667 (680)	Kw. III, nr grobu 126
81	Pankiewicz Józef	Kw. 28, nr grobu 46	Kw. III, nr grobu 98
82	Paszek Włodzimierz		Kw. XII, nr grobu 862
83	Pawłów Józef		Kw. XII, nr grobu 838?
84	Pietrzykowski Józef	Kw. 28, nr grobu 15	Kw. III, nr grobu 110
85	Planetówna Karolina		Kw. III, nr grobu 178
86	Polej Adolf		Kw. III, nr grobu 111
87	Prokop Tadeusz		Kw. XII, nr grobu 824
88	Pupka Zygmunt	Kw. 37, nr grobu 1391	Kw. III, nr grobu 90
89	Pyzik Ludwik		Kw. III, nr grobu 124, przeniesiony do katakumb
90	Raganowicz Adam		Kw. III, nr grobu 151
91	Różycki Bolesław		Kw. III, nr grobu 154
92	Sarniak Jan		Kw. III, nr grobu 91
93	Sawiński Jan		Kw. III, nr grobu 112
94	Seredyński Jan		Kw. XII, nr grobu 822 (823?)
95	Skiszyński Franciszek		Kw. III, nr grobu 158
96	Smola Marian		Kw. III, nr grobu 175
97	Stachnik Leon		Kw. III, nr grobu 165
98	Starzak Szczepan		Kw. XVII, nr grobu 1443
99	Sterer Karol		Kw. III, nr grobu 113
100	Strzałkowski Władysław		Kw. XII, nr grobu 861
101	Sulanowski Józef		Kw. III, nr grobu 146
102	Świszcz Kryspin		Kw. III, nr grobu 114
103	Szczepański Józef		Kw. III, nr grobu 147
104	Szulc Karol		Kw. III, nr grobu 153, eks-humowany i przewieziony do Rzesnej Polskiej
105	Tum Kazimierz		Kw. III, nr grobu 161, eks-humowany i przewieziony do Łodzi
106	Tyrcha Józef		Kw. III, nr grobu 164
107	Tyrcha Marian		Kw. III, nr grobu 168
108	Uszak Jan Stanisław		Kw. III, nr grobu 88
109	Walczak Ignacy		Kw. III, nr grobu 97

110	Walczak Władysław		Kw. III, nr grobu 128
111	Wartowski Albin		Kw. III, nr grobu 134
112	Wawrzosek Adam		Kw. III, nr grobu 131
113	Wawrzonek Marian?		Kw. III, nr grobu 131
114	Wesołowski Stanisław	Kw. 28, nr grobu 18	Kw. XII, nr grobu 866
115	Wiesner Tadeusz		Kw. III, nr grobu 130
116	Wolański Lucjan	Kw. 28, nr grobu 35	Kw. XII, nr grobu 846
117	Wójcik Bronisław	Kw. 28, nr grobu 29	Kw. III, nr grobu 155
118	Wysoczański Józef		Kw. III, nr grobu 159
119	Zamojski Władysław	Kw. 28, nr grobu 103	Kw. XII, nr grobu 864
120	Zarębski Daniel	Kw. 28, nr grobu 78	Kw. XII, nr grobu 844
121	Zawadzki Józef	Kw. 28, nr grobu 80	Kw. III, nr grobu 102
122	Zaziemski Juliusz		Kw. III, nr grobu 169
123	Zięba Marcin		Kw. III, nr grobu 96
124	Zegarliński Franciszek	Kw. 38, nr grobu 622, przeniesiony do kw. 37, nr grobu 667	Kw. III, nr grobu 163.
125	Nieznany legionista		Kw. III, nr grobu 148
126– –155	Nie ustalono		

Przypisy do tabeli

¹ Jest wymieniony wśród osób pochowanych w kwaterze żołnierzy UGA i USS.

² Na Cmentarzu Janowskim był pochowany obok swego brata stryjecznego Mariana Czerkasa, zabitego przez policję podczas demonstracji antyhabsburskiej w lutym 1918 roku. Grób ten został zniszczony po II wojnie światowej i jego lokalizacja jest nieznana.

³ Jest wymieniony wśród osób pochowanych w kwaterze żołnierzy UGA i USS.

⁴ Jest wymieniony wśród osób pochowanych w kwaterze żołnierzy UGA i USS.

Aneks 2**Obrońcy przeniesieni z Cmentarza Janowskiego na Cmentarz Obrońców Lwowa w latach 1927–1936**

Lp.	Nazwisko i imię	Miejsce pochówku na Cmentarzu Janowskim	Miejsce pochówku na Cmentarzu Obrońców Lwowa
1	Ambroży Jan		Kw. XIII, nr grobu 917
2	Buta Roman		Kw. IX, nr grobu 609
3	Duda Franciszek	Kw. 37, nr grobu 1069	Kw. XI, nr grobu 799
4	Gerber Józef	Kw. 37, nr grobu 1184	Kw. XV, nr grobu 1154
5	Haraszkiwicz Stefan		Kw. I, nr grobu 11
6	Ilnicki Kazimierz	Kw. 37, nr grobu 1103	Kw. IV, nr grobu 203
7	Jakubowski Konstanty	Kw. 37, nr grobu 695 (724?)	Kw. XVI nr grobu 1407
8	Junak Stanisław	Kw. 38, nr grobu 641	Kw. XVII, nr grobu 1463
9	Kasprzak Ignacy	Kw. 37, nr grobu 679	Kw. XIII, nr grobu 1022
10	Kisielewicz Stanisław		Kw. XII, nr grobu 879
11	Klus Michał	Kw. 37, nr grobu 1141	Kw. XIII, nr grobu 918
12	Kłodowski Witold		Kw. VIII, nr grobu 582.
13	Koźmiński Jan	Kw. 28, nr grobu 105	Nie ustalono
14	Leśniowski Bronisław		Kw. XV, nr grobu 1346
15	Lewandowski Michał	Kw. 37, nr grobu 715	Kw. XIV, nr grobu 1159
16	Łuszczuk Michał		Kw. IX, nr grobu 624
17	Moos Edward		Kw. II, nr grobu 44
18	Ostrowski Józef	Kw. 37, nr grobu 1407	Kw. V, nr grobu 282
19	Stolarski Stanisław	Kw. 37, nr grobu 1050	Kw. XVIII, nr grobu 1687
20	Wilczak Michał	Kw. 37, nr grobu 1250	Kw. XVII, nr grobu 1532

Aneks 3

**Zachowane groby Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich
pochowanych na Cmentarzu Janowskim
(poza polską kwaterą wojskową)**

Nazwisko i imię	Data i miejsce urodzin	Wiek	Stopień, formacja, odznaczenia	Data i miejsce śmierci	Miejsce pochówku
Baniak Jan	4 XI 1898 (Lwów)	21	Kapral 39 pułku piechoty strzelców lwowskich, odznaczony Krzyżem Niepodległości i Krzyżem Obrony Lwowa	20 (25) V 1919 (Pikułów)	Kw. 38, nr grobu 575, przeniesiony do kw. 30
Barański Edward	25 I 1898 (Przemyśl)	20	Plutonowy, odznaczony Medalem Niepodległości, Krzyżem Walecznych i Krzyżem Obrony Lwowa	14 XI 1918 (Lwów)	Kw. 30
Bartkiewicz Ludwik	8 XII 1885		Kapral I brygady Legionów Polskich, 1 kompanii saperów	24 V 1924	Kw. 32 (gr. rodzinny)
Bolanowski Kazimierz			Żołnierz 1920 r.	1 III 1919	Kw. 41, grób w 2009 r. zniszczony
Chmielowski Stanisław		27	Porucznik, weterynarz z 1 pułku kawalerii Wojska Polskiego	29 IV 1919	Kw. 31
Ehrlich Walerian			Oficer 5 Dywizji Syberyjskiej	10 XII 1938	Kw. 22
Kaczorowski Franciszek		70	Obrońca Lwowa	6 XII 1933	Kw. 12a
Mieser Jakub Józef		67	Odnaczony Orłętami i Złotym Krzyżem Zasługi		Kw. 34
Oćwicz Zbigniew	2 XII 1896	39	Żołnierz I brygady Legionów Polskich i obrońca Lwowa, kapitan rezerwy	30 XII 1935	Kw. 7
Pilacińska Maria	7 XII 1898	32	Członkini tajnej organizacji niepodległościowej „Bojówki”, jedna z pierwszych założycielek oddziału żeńskiego Polskiej Organizacji Wojskowej i jej kurier, podczas wojny polsko-bolszewickiej kurier Dowództwa Armii „Wschód”, idznaczona Krzyżem Polskiej Organizacji Wojskowej, „Orłętami”, odznaką „Wschód” i innymi	18 I 1935	Kw. 32

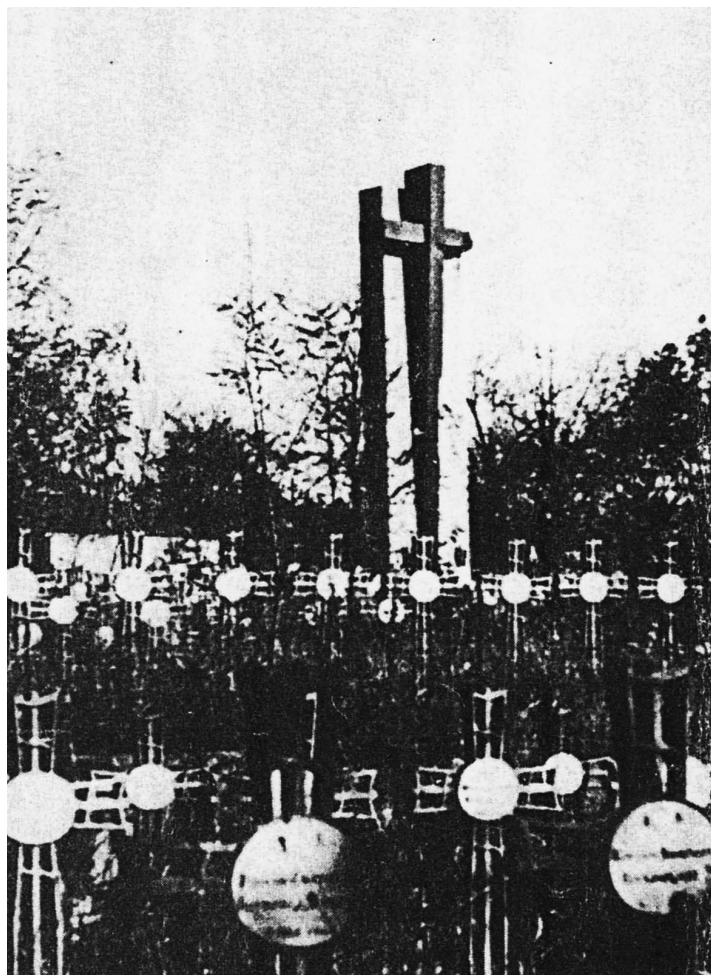
Prokop Antoni	13 V 1897 (Lwów)	22	Legionista, plutonowy, komendant lotniczego oddziału, odznaczony Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych, Krzyżem Obrony Lwowa	7 XI 1918 (Lwów)	Kw. 23
Salicki Ludwik	1893		Porucznik Wojska Polskiego, obrońca Lwowa	1933	Kw. 32
Szozda Jan	15 V 1883	53	Obrońca Lwowa	3 VII 1936	Kw. 30
Tarnawski Mieczysław, ks. prof. dr hab.	24 XI 1886		Kapelan 24 pułku ułanów Małopolskich Oddziałów Armii Ochotniczej, kawaler orderu Virtuti Militari	21 I 1928	Kw. 14
Wagner Tadeusz	19 X 1894		Ochotnik 2 pułku strzelców lwowskich	17 XI 1918	Kw. 7
Zaleszczyk Zdzisław Jan	1904		Ochotnik (uczestnik walk z bolszewikami w 1920 r.)	1 I 1928	Kw. 5

Aneks 4

Członkowie rodzin obrońców Lwowa – pochowani w górnej części pola 37

Nazwisko i imię	Wiek	Data pogrzebu	Miejsce i okoliczności śmierci	Źródło
Dymel Marian	14	4 II 1938	6 Szpital Okręgowy	Księga cmentarna
Słaby Józef	21	17 I 1938	Szpital Okręgowy – ul. Kleparowska 27	Księga cmentarna
Ungeheuer Karol	14	29 VIII 1938	Szpital Powszechny	Księga cmentarna
Wolska Helena	35	15 VII 1938	6 Szpital Okręgowy	Księga cmentarna

Aneks 5
Dokumentacja fotograficzna
kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich
(zdjęcia archiwalne)

1. Kwatera Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich przed zniszczeniem
(fot. Roman Wesołowski, [w:] S. S. Nicieja, *Cmentarz Obrońców Lwowa*,
Wrocław – Warszawa – Kraków 1990, s. 57).

2. Postępujący proces niszczenia kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich
– brakuje wyrwanych z postumentów krzyży, widoczna jeszcze tablica informacyjna
przy wejściu, po prawej stronie
(*Lwów w naszej pamięci*, Londyn 1986, s. 62).

3. Tablica informacyjna po prawej stronie wejścia wraz z napisem: „Tu spoczywa 608 Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich”
(fot. zbiory własne).

4. Uczestnicy „Aktu pojednania” narodów polskiego i ukraińskiego (31 X 1989 r.) składają hołd obrońcom Lwowa pochowanym na Cmentarzu Janowskim.

Na zdjęciu widoczni: dyr. firmy „Energopol” Józef Bobrowski i Adolf Wisłowski (fot. ze zbiorów Adolfa Wisłowskiego).

5. Grupa osób stojących pod pomnikiem – ołtarzem w czasie „Aktu pojednania” w dniu 31 X 1989 r. (fot. ze zbiorów Adolfa Wiśłowskiego).

Aneks 6

Dokumentacja fotograficzna kwatery Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich (stan obecny)

1. Ogólny widok zachodniej prawej części kwatery (fot. Paweł Naleźniak).

2. Kwatery zimą 2003 r. (fot. Paweł Naleźniak).

3. Pomnik – ołtarz, na ramieniu krzyża widoczne ślady zniszczeń z 1939 r.
(stan z 2003 r., fot. Agnieszka Stachnik).

4. Pomnik – ołtarz, na ramieniu krzyża widoczne ślady zniszczeń z 1939 r.
(stan z 2003 r., fot. Agnieszka Stachnik).

5. Zniszczona podstawa ołtarza – pomnika (fot. Paweł Naleźniak).

6. Postument, na którym znajdowała się zniszczona tablica informacyjna z napisem: „Tu spoczywa 608 Obrońców Lwowa i Kresów Wschodnich”. Widoczne również fragmenty schodów przy dawnym wejściu do kwatery (fot. Paweł Naleźniak).

7. Fragment rozbitej tablicy informacyjnej znalezionej w sąsiedniej kwaterze (fot. Paweł Należniak).

8. Prowizoryczne schody zbudowane ze zniszczonych elementów cmentarzyka (fot. Paweł Naleźniak).

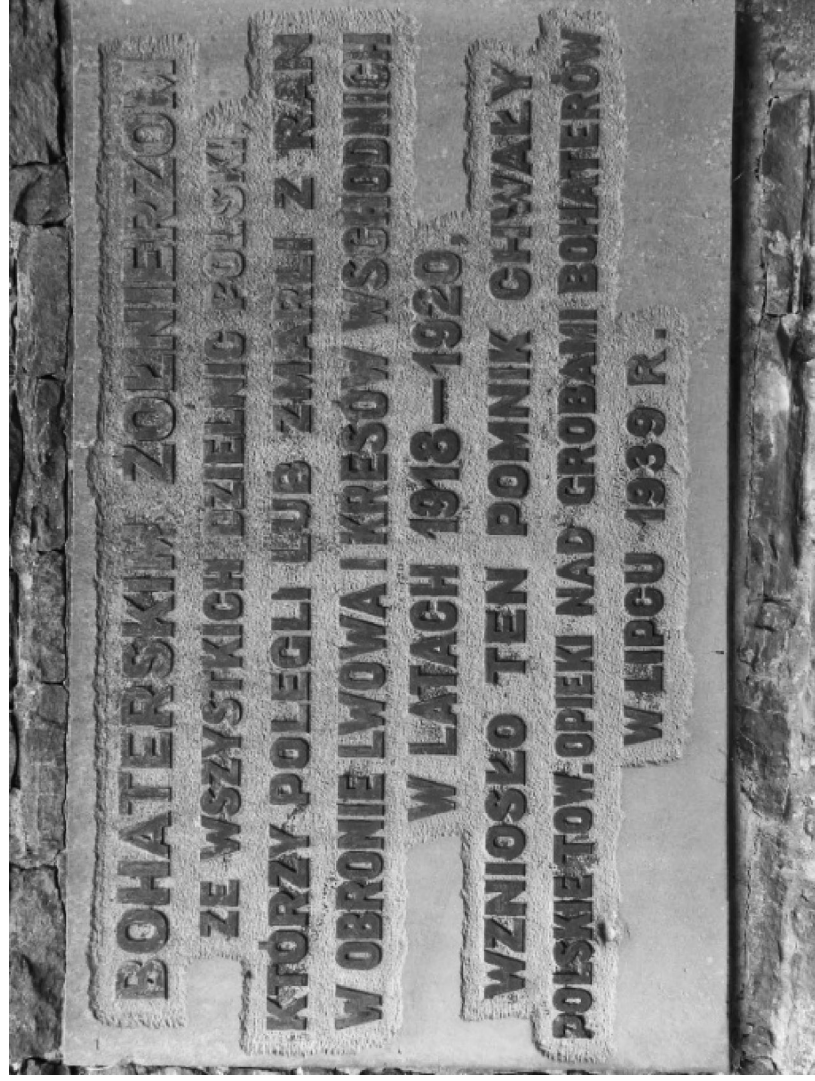
9. Zniszczona lewa strona kwatery zabudowana grobowcami podpiwniczonymi – widoczny asfalt przykrywa prawdopodobnie zachowane żołnierskie groby (fot. Paweł Należniak).

10. Jeden z dwóch rzędów grobów zachowanych po prawej stronie kwatery (fot. Agnieszka Stachnik).

11. Zachowana mogiła 27 nieznanycy żołnierzy w centralnej alei kwatery
(fot. Paweł Naleźniak).

12. Zachowana tablica fundacyjna pomnika – ofiarza (fot. Paweł Naleźniak).

Aneks 7

Projekt pomnika - ołtarza

autorstwa S. Kallera i T. Wrzecionka

Inż. STEFAN MICZYŃSKI
ARCHITEKT
RZĄDOWO UPOWAŻNIONY

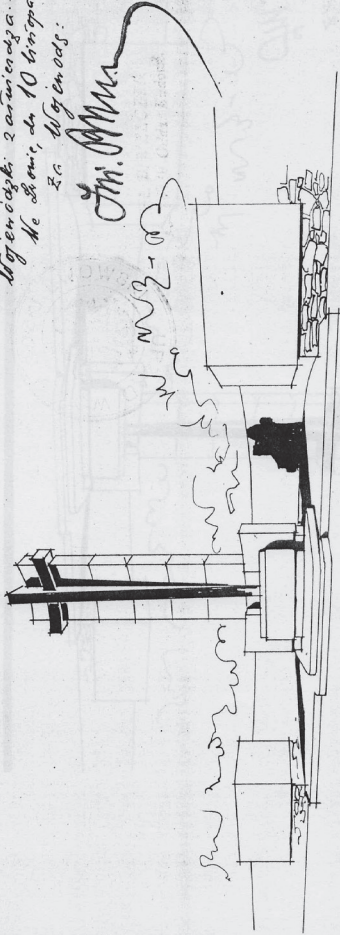
ZAPRZYSIĘŻONY
KZCZOSZAWICA SĄDOWY

LWOW
b. Zimorowicza 2, telefon 249-28
ul. m. Pohrobka 39, telefon 25-93

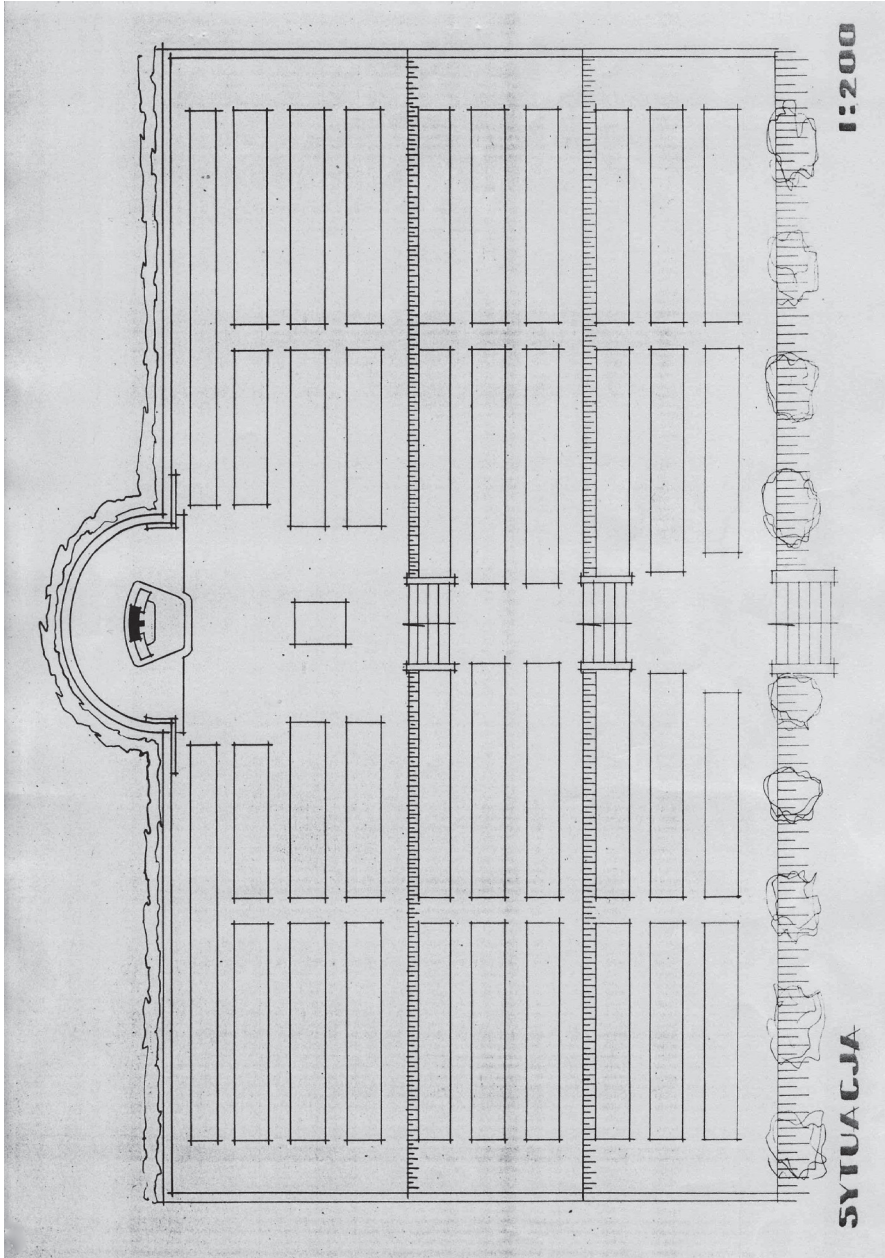
prof. Stanisław Kaller

Projekt wykonany w oparciu
na podstawie uchwały
Rada Parafia
Św. Stanisława
z dnia 1938 r.

do L. X. B. 129/55 ex 1938
Projekt budowy pomnika -
ołtarza, na cmentarzu wojennym
w Łowiczu, w celu upamiętnienia
ofiar wojny 1914-1918. Projekt
wykonany przez S. Kallera i T. Wrzecionka.
Na planie, dnia 10 listopada 1938.
S. Kaller
T. Wrzecionka

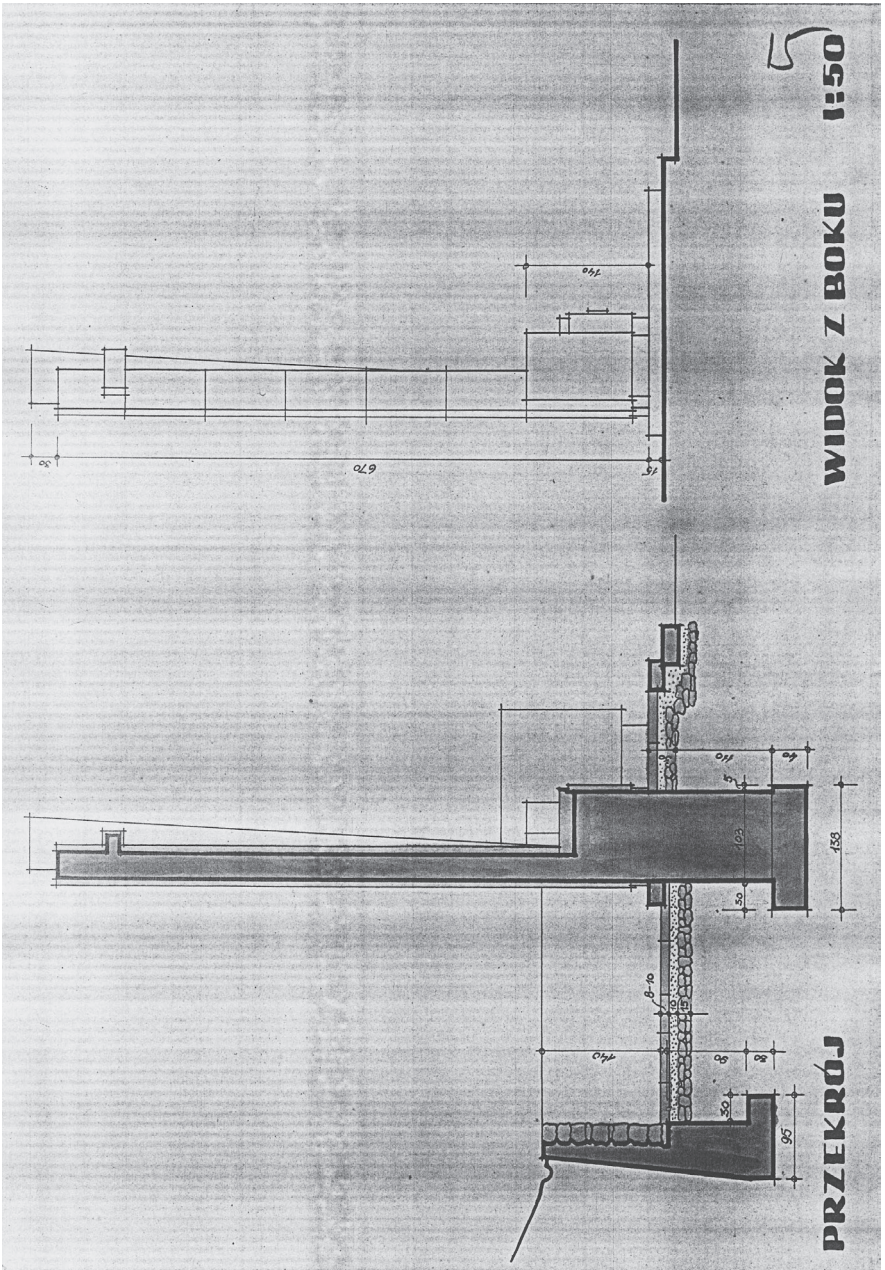

POMNIK OBR. LW. I KR. WSCH. CM.-JANOWSKI

1:200

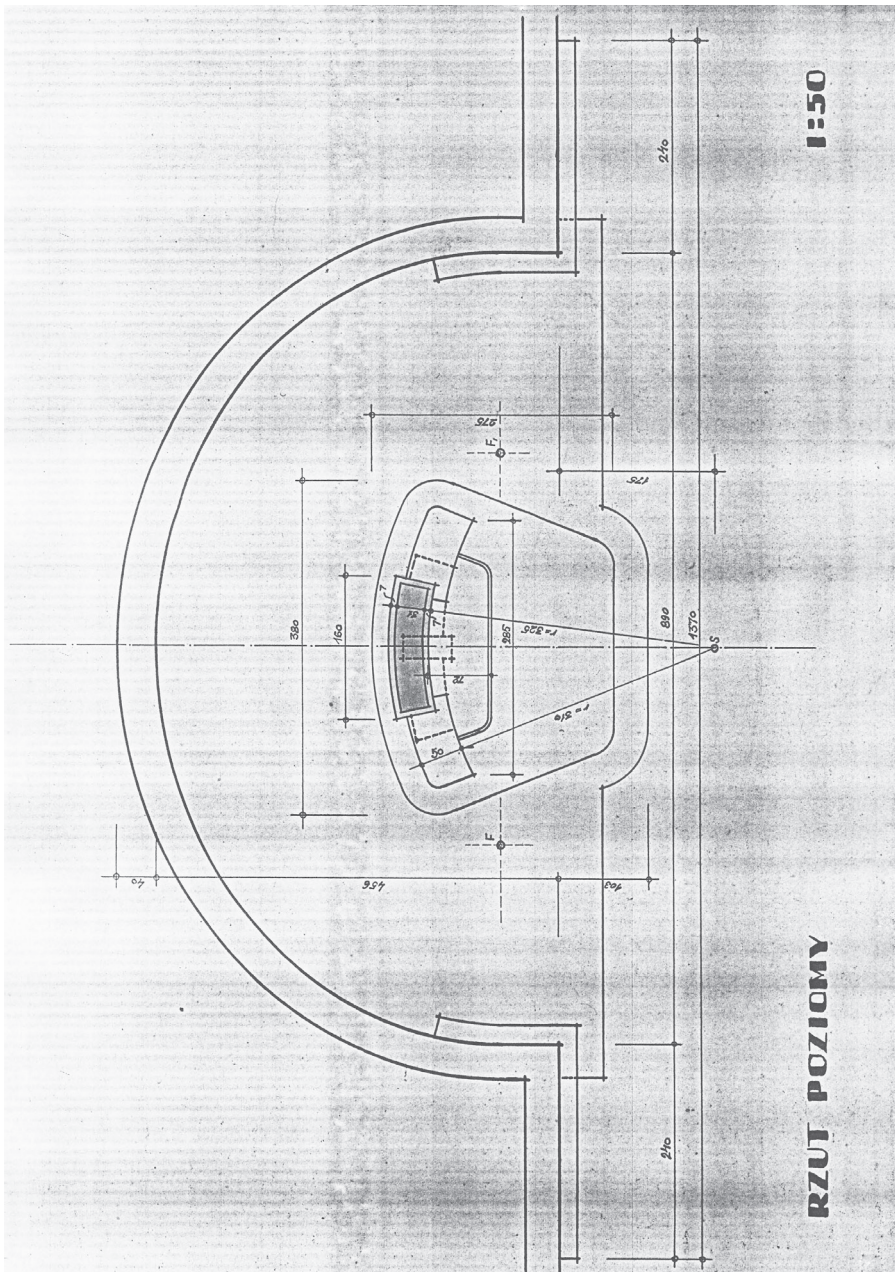
SYTUACJA

5

WIDOK Z BOKU 1:50

PRZEKRÓJ 1:50

1:50

RZUT POZIOMY

Aneks 8.

Projekt płyty na wspólny grób 27 nieznanych żołnierzy

